BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

4/2025

TEMA:
TREENIGHEDEN

10
Treenig Gud – altid de kristnes tro

13
Livet med Faderen, Sønnen og Helligånden

22
Kampen for den sunde lære

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK
Nr. 4/2025. Årgang 161
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året, næste gang den 28. november.

LAYOUT
Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO
Unsplash.com

TRYK
Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT
Papirudgave med fri netadgang: 330 kr. (unge under 30: 190 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papirudgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION
Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING
LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR
Andreas Kammersgaard Ipsen
Elmevej 1, 6880 Tarm
tlf. 2818 1577, aki@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG
Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner
frimenighedspræst, Hillerød
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook. com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE *i bibelsk og luthersk tro*

ANALYSE *af tidens strømninger*

INSPIRATION *til kristent liv og mission*

INDHOLD

LEDER

04 Forvalteransvaret fortsætter – også i evigheden
Alex Dahl Karlsen

TEMA: TREENIGHEDEN

06 Hvad Bibelen lærer om treenigheden
Arne Helge Teigen

10 Treenig Gud
Kurt E. Larsen

13 Livet med Faderen, Sønnen og Helligånden
Margrethe Bang Rye Kofod

16 Treenighedens paradokser
Lars Malmgaard Jensen

HORISONT

20 En maskulinitet, der ikke er giftig?

PERSPEKTIV

21 Forandrende forkyndelse

ANDRE ARTIKLER

22 Kampen for den sunde lære
Birger Reuss Schmidt

26 Livshjælpen fra Bibelens ikke-opbyggelige beretninger
Alex Dahl Karlsen

FOR TROEN

30 Jesus er større end ypperstepræsten!
Ole Andersen

34 De farligste penge er dem, man sidder på
Jørgen Kjøller Petersen

BØGER

36 Forbilledlig uperfekt
37 For enden af regnbuen
38 Spejl

Er det muligt, at Gud kan være én og tre på samme tid – og er det virkelig sådan, at Bibelen omtaler Gud som én og tre – altså, som treenig?

ARNE HELGE TEIGEN SIDE 6

LEDER

Forvalteransvaret fortsætter – også i evigheden

AF ALEX DAHL KARLSEN

På den nye jord skaber vi ikke længere for at hævde os selv.
Vi skaber for at ofre det, vi skaber, til Guds og Lammets ære.

Alex Dahl Karlsen

Vi prædiker om og underviser i skabelsen. Lidt, i hvert fald. Når jeg tænker tilbage, har det vel primært været en fascination af Guds skaberunder. Vi kan glædes over Guds generøse brug af form og farver og levevis. Selv på en "værdiløs" krage, har Gud tydeligvis kræset for detaljen. Læg mærke til dens harmoniske former i stedet for at irriteres over dens hæse skrig.

Også når vi taler om menneskets forvalteransvar (Se 1 Mos 1,26ff), altså hvordan vi hersker eller forvalter den del af skaberværket, vi har adgang til, bliver der sagt meget rigtigt om det. Der bliver også talt om, hvor dårligt, vi er til at forvalte skaberværket. Nogle er klarsynede nok til at kæde dette sammen med syndefaldet, og hvordan dette er et vilkår, indtil genløsningens dag (Jf. Rom 8,19ff og Es 24,1ff), hvor skabningen bliver befriet fra trældommen.

Konger for evigt

Men menneskets forvalteransvar har ikke kun med denne side af evigheden at gøre. Kigger vi nøjere på nogle af de tekster, der taler om den nye jord, ser vi, at der bliver talt om den nye jord og livet der på en måde, der kan samles i overskriften: al fokus er på de frelstes relation til Gud og Lammet.

En følge deraf: Det er, som om vores forvalteransvar og (vice-)kongestatus ikke er slut på den nye jord. Det nye er: det vil være uden den synd, egoisme m.m., der nu har så ødelæggende konsekvenser. Menneskets fortsatte forvalteransvar på den nye jord skal ses i sammenhæng med de frelstes relation til Gud og Lammet.[1]

I Johannes' Åbenbaring 21,24.26 samt 22,5 læser vi, at folkeslagene skal vandre i Guds herligheds og Lammets lys, at folkeslagenes herligheder og kostbarheder bringes ind i det ny Jerusalem – underforstået for at blive bragt som takoffer til Guds og Lammets ære – og at Guds tjenere skal være konger i evighedernes evighe-

Gud er den, der suverænt skaber og opretholder både denne og den kommende jord. Men ikke desto mindre ønsker han vores arbejde og skaberevner, som bliver brugt til hans ære og mennesker til gavn.

der (Jf. Es 60 og 65,17ff., især v. 21ff.).

Som jeg forstår det, fortsætter vores status som Guds vicekonger som dem, der skal herske og underlægge os jorden, også på den nye jord. Syndefaldets konsekvens er det ødelagte forhold til Gud, og dermed til hans skaberværk. Vi forvalter vores vicekongestatus som oprørere mod Gud og hans gode ordninger – med ødelæggelse til følge. Efter syndefaldet ændredes arbejdets fortegn til møje og besvær – og forbandelse (1 Mos 3,17ff.).

Det er måske grunden til, at det er svært at synge med glæde om arbejde og dets velsignelser, når arbejdet, som vi kender det, er så fuld af stress, nederlag, syndige ambitioner og karriereplaner med spidse albuer[2], sådan at Guds ære og velsignelse over vores liv fortoner sig i det dunkle, og vi til sidst bliver trætte og glæder os til pensionen.

Men den måde, vi skal forvalte vores vicekongestatus på den nye jord på, vil hverken ødelægge vores krop eller sind – eller slide den nye jord op. Den kaldes samtidig for en sabbatshvile for Guds folk (Hebr 4,9).

På den nye jord skaber vi ikke længere for at hævde os selv. Vi skaber for at ofre det, vi skaber, til Guds og Lammets ære. Vi skal være konger, men ikke i egen ret. Vi kaldes samtidigt for Guds og Lammets tjenere. Og vi skal vandre i Guds lys. Hans navn vil stå på vores pander, som et udtryk for, hvem vi tilhører.

Et himmelsk lys over dagligdagen

Hvad har det af konsekvens, at menneskets forvalteransvar fortsætter på den nye jord?

Det fortæller, hvor højt Gud sætter menneskets skaberevner og arbejde. Det er ikke blot nødvendige onder for at skaffe til dagen og vejen eller midler til det egentlige, hvad det så end er. Gud er den, der suverænt skaber og opretholder både denne og den kommende jord. Men ikke desto mindre ønsker han vores arbejde og skaberevner, som bliver brugt til hans ære[3] og mennesker til gavn[4].

Dette kaster et himmelsk lys ind over mit daglige arbejde og min færden blandt familie og øvrige mennesker. Jeg ønsker at gøre godt, fordi det er godt og ærer Gud. Men arbejdet – eller skal vi sige tjenesten for Gud – er ikke kun noget midlertidigt, der hører op. Vi skal fortsætte med at ære Gud på den nye jord. Til den tid vil det være uden mislyde.

Men her og nu skal vi forstå, at vi ærer Gud med det, vi gør, også selvom vi netop nu har brug for at vandre under Jesu blod for at dække det, som er plettet af synden. Derfor kaster evigheden og paradiset sit skær over en kristens gode gerninger. ■

1 Det betyder, at jeg kun fokuserer på en lille del af det, der er at sige om den nye jord.

2 Prædikerens Bog har et skarpt blik for, hvordan udvikling, ærgerrighed og karriere er "jagen efter vind" og "tomhed"

3 Jf. Jer 13,11: "De skulle være mit folk, til berømmelse, til lovsang og herlighed …" Se også Rom 12,1.

4 Se alle de formaninger om dette, f.eks. Rom 12,9ff og vers 20-21.

TEMA

Hvad Bibelen lærer om treenigheden

AF ARNE HELGE TEIGEN

Meget af det, vi ellers tror på, forudsætter treenighedslæren og vil fremstå uholdbart, hvis treenighedslæren afvises.

Arne Helge Teigen
Lærer ved Fjellhaugs Internationale Højskole i Norge
ateigen@fjellhaug.no

Nogle hævder, at den kristne tro ikke er logisk. For at begrunde dette henviser de gerne til treenighedslæren. Det er ikke muligt, at Gud kan være én samtidig med, at han er tre personer, siger de.

Man behøver ikke at være ateist for at have problemer med treenighedslæren. Mange lægger treenighedslæren og kristendommen til side og foretrækker en anden religion, der ikke har denne lære. Vi spørger derfor, om det er muligt, at Gud kan være én og tre på samme tid – og er det virkelig sådan, at Bibelen omtaler Gud som én og tre – altså, som treenig?

Augustin og kærligheden

Treenighedslæren er blevet mødt med protester helt fra kirkens første tid. Allerede i oldkirken blev der udviklet flere forsvar for denne lære. Her skal vi se nærmere på Augustins begrundelse for, at den kan være mulig. Augustin er kendt for en såkaldt psykologisk illustration af treenigheden. Vi mennesker kan ikke forstå, hvordan Gud kan være tre og én, men vi kan til en vis grad forstå, hvad det vil sige, at han er det.

Augustin bruger flere eksempler for at begrunde dette. Særligt kendt er det, han skriver om kærligheden. Det er helt umuligt at forestille sig, at kærligheden kan være alene. Hvis kærlighed er i Gud fra evighed af, må der være både et evigt subjekt for kærligheden og et evigt objekt for den i Gud selv. Den evige kærlighed i Gud udfolder sig i forholdet mellem Gud Fader og Guds Søn, mens selve kærligheden er Helligånden, skriver Augustin.

Augustin peger også på et andet forhold. Mennesket er skabt i Guds billede og lighed, og derfor finder vi noget, der ligner Guds treenighed i mennesket. Vi kan i tankerne sætte os selv foran os og reflektere over, hvem og hvordan vi er. Denne evne til selvrefleksion er et svagt billede af treenigheden i mennesket. Fordi vi har erfaret denne evne, giver den os hjælp til at forstå lidt af, hvad det vil sige, at Gud er én, samtidig med at han er tre. Læren om treenigheden går

FOTO: UNSPLASH.COM

dog langt videre end dette. Gud er virkelig tre personer, samtidig med at han er en. Disse tre personer forholder sig til hinanden i kærlighed.

Billederne, som Augustin og andre kirkefædre har brugt, giver os lidt hjælp til at forstå, hvad treenighedslæren handler om. Men skal vi få den rette indsigt i denne lære, må vi gå til Bibelen selv. I Bibelen finder vi mange tekster, der vidner om, at Gud er tre og én. Her skal vi begrænse os til nogle få af disse tekster.

Guds navn

Vi starter med Matthæusevangeliet 28,16-20. Denne tekst kaldes dåbsbefalingen eller missionsbefalingen. Jeg skal ikke sige så meget om dåben her. Jeg nøjes med at påpege, at Jesus har befalet at døbe mennesker i "Faderens og Sønnens og Helligåndens navn".

Spørgsmålet, vi skal standse ved her, er, hvad denne tekst siger om Gud. Hvad betyder det, at Gud omtales som Faderen, Sønnen og Helligånden, og hvad betyder det, at teksten samtidig pålægger os at døbe mennesker i Guds navn? Det er vigtigt at bemærke, at der ikke står, at vi skal døbe mennesker i de tre navne, Fader, Søn og Helligånd, men at vi skal døbe i ét navn, nemlig det navn, som disse tre personer i Gud har fælles. Dette bibelord har været grundlæggende for treenighedslæren. Allerede i oldkirken blev det påpeget, at teksten egentlig siger, at Gud er én og tre. Gud er én og tre, fordi de tre personer i Gud har ét fælles navn.

Hvad menes med "Guds navn"? Svaret på dette spørgsmål har man fundet i Anden Mosebog 3,14, altså i et bibelord, der hører med i fortællingen om, hvordan Gud viste sig for Moses i en brændende tornebusk. Gud befalede Moses at føre det undertrykte Israel ud fra Egypten. Moses var bange for at gå. Når han alligevel gør det, vil han vide, hvad Guds navn er. Da giver Gud ham følgende svar: "'Jeg er den, jeg er!' Og han sagde: 'Sådan skal du sige til israelitterne: Jeg Er har sendt mig til jer.'". Guds ene navn er altså JEG ER. Dette navn har alle de tre personer

Menneskets evne til selvrefleksion er et svagt billede af treenigheden i os.

Vi mennesker kan ikke forstå, hvordan Gud kan være tre og én, men vi kan til en vis grad forstå, hvad det vil sige, at han er det.

i Gud fælles. Derfor viser dette navn, hvad det vil sige, at Gud er én. Fordi Gud kalder sig JEG ER, kan vi, sammen med Augustin og andre lærde tænkere fra kirkens historie, sige, at Gud er uden begyndelse og ende. Gud er fra evighed til evighed. Han er hævet over tid og rum. Han er i et samtidigt forhold til alt, hvad vi kalder fortid, nutid og fremtid. Gud ser med andre ord alt, hvad der sker, i samtidighed. Derfor er han også alvidende.

Guds navn er frem for alt åbenbaret i Jesus Kristus – derfor læser vi ofte i Johannesevangeliet, at Jesus brugte Guds ene navn om sig selv. Jesus kaldte sig selv JEG ER (Joh 8,58). Skal vi forstå, hvordan Gud er, må vi derfor se på Jesus Kristus. Evangeliernes fortællinger om Jesu dåb siger også noget om treenigheden. I Matthæus- og Lukasevangeliet læser vi, at noget helt specielt skete, da Jesus blev døbt af Johannes. Himlen åbnede sig, og Helligånden kom ned over Jesus som en due. Samtidig lød der en stemme fra Himlen, der sagde noget om Jesus. Gud Fader sagde: "Det er min elskede søn, i ham har jeg fundet velbehag!" (Matt 3,16-17. Luk 3,22). Dette viser, at Jesus ikke var alene, da han blev døbt. Faderen og Ånden var der sammen med ham. Dette blev synligt, for at vi mennesker skulle forstå, at Jesus Kristus er en af de tre evige personer i Gud.

Dette bekræftes også af det næste bibelord, som vi skal standse ved. Vi finder det i Johannesevangeliet 1,1-3. Det er nødvendigt at koncentrere sig lidt ekstra for at se, hvordan denne tekst taler om Gud:

"I begyndelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Han var i begyndelsen hos Gud. Alt blev til ved ham, og uden ham blev intet til af det, som er."

Det første, vi bemærker, er, at en person, der kaldes "Ordet" var "i begyndelsen". Ordet "begyndelsen" henviser til skabelsen. Det betyder, at den, der kaldes "Ordet", var til, da alt blev skabt. Så står der, at "Ordet" både "var Gud" og "sammen med Gud". I vers 2 og 3 omtales "Ordet" som "han". Det viser, at "Ordet" er en person, nemlig ham, der har skabt alt. Hvordan kan den person, der kaldes "Ordet", både være Gud og samtidig være sammen med Gud? Det kan ikke betyde noget andet, end at han er identisk med Gud, samtidig med at han også er i relation til Gud. Alt, hvad der står i dette afsnit, bekræfter dermed treenighedslæren.

Det gamle Testamente og treenigheden

Fra enkelte hold bliver det hævdet, at treenighedslæren kun findes i Det nye Testamente. Over for dette kan vi sige, at oldkirkens teologer også trak Det gamle Testamente ind, da læren om treenigheden blev klargjort. De henviste blandt andet til Første Mosebog 1,26. Når mennesket skal skabes, siger Gud følgende: "Lad os skabe mennesker i vort billede". Det er ikke muligt at komme uden om, at Gud her omtaler sig selv i flertal. Læser vi videre i næste vers, ser

vi, at det alligevel var den ene Gud, altså Gud i ental, som skabte mennesket. "Og Gud skabte mennesket i sit billede". Dette bekræfter, at der er personlig kommunikation mellem personer i Gud, og at Gud samtidig er den ene, der handler, når mennesket skabes.

Det gamle Testamente viser også, at Gud omtaler sig selv, så vi forstår, at han er én og samtidig mere end én person. Et tydeligt eksempel på dette finder vi i Zakarias' Bog 2,14-15: "Du skal juble og glæde dig, Zions datter, for nu kommer jeg og tager bolig hos dig, siger Herren. (...) jeg tager bolig hos dig. Så vil du forstå, at Hærskarers Herre har sendt mig til dig."

Læren om, at Gud samtidig er én og tre, er helt grundlæggende for den kristne tro. Meget af det, vi ellers tror, forudsætter treenighedslæren. Og hvis treenighedslæren afvises, vil meget af det, vi ellers tror, fremstå som uholdbart. Som vi skal se, gælder dette særligt læren om frelsen. Vi må altså holde fast på to tanker på én gang. På den ene side, at Gud er én. På den anden side, at Gud er tre. For at forstå, hvad dette indebærer, skal vi nu se nærmere på, hvad det vil sige, at Gud er én.

Hvad det betyder, at Gud er én

Skriften siger klart, at der kun eksisterer én Gud (5 Mos 6,4). Bibelen fremstiller Gud som ophøjet, hellig og evig, og som allestedsnærværende. Ydermere er Gud almægtig, han har en udelelig vilje, og han er alvidende. Ud over dette omtaler Bibelen Gud som hellig og kærlig. Guds helligheder evig og uforanderlig. Over for os mennesker kommer Guds hellighed til udtryk i Guds lov og bud, altså i Guds krav om, at mennesket må være og leve i overensstemmelse med Guds vilje. Helligheden indebærer derfor, at Gud befaler, at menneskene skal leve efter hans bud. "I skal være hellige, for jeg, Herren jeres Gud, er hellig." I forlængelse heraf taler Gud om, hvordan menneskene skal leve (3 Mos 19,2). Synden skaber afstand mellem Gud og mennesket. Ja, ifølge Skriften er mennesket under Guds dom på grund af sin synd.

Guds kærlighed er også evig. Som nævnt ovenfor er det ikke muligt at tænke, at kærlighed kan eksistere, uden at der er en, der elsker, og en anden, som kærligheden rettes mod. Kærligheden gør sig gældende mellem de tre personer i Gud. Den rettes dog også mod mennesket. Guds kærlighed er selvhengivende. Derfor står der i Skriften, at Gud gav sin Søn, den enbårne, for at frelse menneskene. Det er forholdet mellem hellighed og kærlighed i Gud, der fører til dette. For at frelse os gav Gud sig selv ind under den dom, som vi mennesker fortjener.

Gud er almægtig. Det betyder, at der ikke findes grænser for Guds magt. Intet er umuligt for Gud, siger Skriften (Luk 1,37. 1 Mos 18,14). Fordi Gud er én, kan vi sige, at de tre personer i Gud – Faderen, Sønnen og Ånden – er lige almægtige, allestedsnærværende, evige osv. De er ikke Gud i forskellig grad eller på forskellig måde, men de er Gud på samme måde. Fordi de tre personer i Gud er ét, kan vi også sige, at de handlinger, som en enkelt person i Gud udfører, samtidig er handlinger, som alle de tre personer i Gud er delagtige i. Det betyder, at alt det, som for eksempel Sønnen siger og gør, også er sagt og gjort af Faderen og Ånden. Alligevel har de tre personer i Gud forskellige opgaver i forhold til hinanden og i forhold til mennesket og skaberværket. Faderen skabte alle ting ved sin Søn, og han fuldendte frelsen gennem Sønnen. Faderen er derfor den, der tager initiativet og lægger planerne for Guds handlinger, mens Sønnen udfører Faderens vilje (Joh 1,3. Ef 1,22-23. Kol 1,16). Helligåndens opgave er at skabe liv og at give mennesker del i frelsen (Joh 14,16;15,16.26. 1 Mos 1,2. 1 Sam 11,6-Joel 3,1ff)

Læren om treenigheden er grundlæggende for alt, hvad vi tror på som kristne. Derfor er det vigtigt at forstå, hvad den går ud på, og kende lidt til, hvordan den kan begrundes i Bibelen. Hvorfor treenighedslæren er så vigtig, forstår vi, når vi fordyber os i, hvad Bibelen ellers lærer. ■

Artiklen er oversat og tidligere udgivet på foross.no.

TEMA

TREENIG GUD

TROENS FUNDAMENT HELT FRA BEGYNDELSEN

AF KURT E. LARSEN

Hvis Bibelen har ret i, at mennesket af natur er født i synd og fanget i død og skyld, har vi brug for en frelser. Ingen skabning kan frelse os, kun Gud. Og hvis Jesus kun var et særligt ophøjet menneske, havde vi ingen frelser.

Om foråret dukker de første anemoner op som spirer. Disse vokser og folder sig til sidst ud i al deres pragt. En lille spire har af skaberen fået potentialet i sig til en smuk blomst.

I denne artikel vil vi begynde med en anden spire, som blev til en "blomst", nemlig den fuldt udformede lære om den hellige Treenighed. "Spiren" er den tro på Faderen, Sønnen og Helligånden, som allerede de første kristne havde. Talen om treenigheden fandtes kun hos dem i form af en spire, for i den tidlige kristne kirke var man ikke optaget af teologiske begreber men af at tilbede og tjene Faderen, Sønnen og Helligånden. Som tiden gik, viste der sig alligevel et behov for at få formuleret kirkens tro. Det var især foranlediget af, at nogle begyndte at prædike noget, som lød forkert i de kristnes ører.

I perioden ca. 300-600 foldede "blomsten" sig helt ud i form af præcist formulerede trosbekendelser – den Nikænske og Athanasianske – som den evangelisk-lutherske kirke bygger på som bekendelsesskrifter. Men hvad der blev formuleret klart på de sene tidspunkter, var dog kun en udfoldelse af den tro, som de første kristne havde levet for og undertiden var døde for. Nogle eksempler:

100-tallet: Treenighedens personer blev tilbedt

Omkring år 100 skrev biskop Klemens af Rom:

Har vi ikke én Gud og én Kristus og én nådens Ånd udgydt over os?

Kirkefaderen Polykarp, der efter at have tjent Kristus i 86 år (!) blev martyr, bad således til Gud i sin sidste bøn:

Jeg forherliger dig ved den evige og himmelske ypperstepræst Jesus Kristus, din elskede Søn, ved hvem ære være dig sammen med Helligånden.

Det skrev han midt i 100-tallet, og ved samme tid skrev en anden kristen martyr, Justin, om indholdet af de kristnes bordbøn:

Ved alt, som vi indtager, lovpriser vi alle tings skaber ved hans søn, Jesus Kristus, og ved den hellige Ånd.

Omkring år 200 gengiver Hippolyt nadverritualet fra menigheden i Rom, og følgende uddrag viser, hvordan man ærede de tre personer i treenigheden:

Vi takker dig Gud, ved dit elskede barn Jesus Kristus, som du i de sidste tider sendte til

os som frelser og befrier og budbringer om din beslutning. Han, som er dit fra dig uadskillelige ord, gennem hvem du har skabt alt, … så at vi lovsynger og forherliger dig ved din tjener Jesus Kristus, gennem hvem du får ære, med Helligånden, i evighedernes evigheder. Amen.

Det er også tankevækkende, at den ældste kristne hymne i vores salmebog og sangbog er fra 100-tallet og bygget op som en lovprisning af Faderen, Sønnen og Helligånden: *Aleneste Gud i Himmerig* (DDS 435).

I kirkens første generationer kendte man ikke ordet treenighed, men havde godt fat i princippet bag, fordi man ærede alle tre personer i guddommen på basis af en række bibelord. Derfor kunne de første kristne gennemskue fejlene i nogle nye teologiske teorier. En sådan teologisk retning (dynamisterne) regnede kun med én Gud, Faderen – og Jesus regnedes derfor kun som et menneske, der var udstyret med en særlig kraft. Men hvis Jesus ikke var virkelig Gud, hvorfor tilbad man ham så? Hvorfor blev man døbt til ham? Og hvorfor havde apostlen Thomas kaldt ham: "min Herre og min Gud" (Joh 20,28)?

En anden afvigende retning (modalisterne) i 100-tallet talte også om, at der kun var én Gud – og at de tre personer derfor skulle forstås som forskellige fremtrædelsesformer af den ene Gud. Så havde man godt nok fastholdt Jesu guddommelighed, men hvordan stemte denne teori overens med, at Jesus, ifølge Bibelen, bad til sin Fader på korset?

Derfor afviste de kristne begge disse nye teorier og fastholdt, at der er én Gud, men dog tre personer. Tre personer og dog kun én Gud.

I 200-tallet opfandt den kristne forfatter Tertullian et latinsk ord, der kunne udtrykke dette: Trinitas (tri-unitas), dvs. "tre i en enhed". På dansk oversat til "treenigheden". Ordet står ikke i Bibelen, men det har været et nyttigt ord til at fastholde Bibelens tale om Gud, sådan som han åbenbarer sig gennem frelsens historie, som skaber, som frelser og som Helligånd. Tre personer, og dog én Gud – helt fra Bibelens begyndelse. At Gud er treenig, overgår aldeles den menneskelige forstand, men selve ordet treenighed er nyttigt til at afgrænse sig fra lærdomme, der strider mod klare ord i Bibelen.

Ordet "treenighed" står ikke i Bibelen, men det har været et nyttigt ord til at fastholde Bibelens tale om Gud, sådan som han åbenbarer sig.

Treenighedslæren foldedes endnu tydeligere ud på et kirkemøde i byen Nikæa i år 325.

Nikæa 325: Krise leder til klarhed

Anledningen til mødet var en populær kristen forkynder, Arius, der ligesom dynamisterne udfordrede kirkens tro. For ham var Gud én, og så kunne Jesus ikke være Gud i egentlig forstand. Arius satte nok Jesus højt og regnede Jesus som den mest ophøjede skabning, men altså ikke som Gud. I den alvorlige krisesituation samledes den kristne kirkes ledere for at fastholde det, som man hele tiden i kirken havde bekendt: at Jesus Kristus ikke bare var en slags profet, men virkelig Herre og Gud. I bekendelsen fra dette møde udtalte de forsamlede kirkeledere:

Vi tror på én Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Søn, som er født af Faderen før alle tider, Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand Gud, født, ikke skabt, af samme væsen som Faderen, ved hvem alt er skabt, …

Der var meget på spil i denne strid. Hvis Bibelen har ret i, at mennesket af natur er født i synd og fanget i død og skyld, har vi brug for en frelser. Ingen skabning kan frelse os, kun Gud. Og hvis Jesus kun var et særligt ophøjet menneske, havde vi ingen frelser. Men nu er Jesus altså faktisk *af samme væsen som faderen,* så han både kan og vil frelse os.

Kurt E. Larsen
Professor emeritus i kirkehistorie ved Menighedsfakultetet
kl@teologi.dk

FOTO: UNSPLASH.COM

I år 325 samledes de kristne kirkes ledere i Nikæa for at fastholde det, som man hele tiden i kirken havde bekendt: at Jesus Kristus ikke bare var en slags profet, men virkelig Herre og Gud

Krisen omkring 325 betød, at kirken udfoldede sin lære om Kristus, og på et senere møde i Konstantinopel i år 381 tilføjedes nogle led vedrørende Helligånden.

Konstantinopel 381: Helligånden giver liv

Fra dette møde udgik en let udvidet udgave af den nikænske bekendelse, kaldet den nikæno-konstantinopolitanske trosbekendelse. Heri hedder det bl.a.:

Vi tror på Helligånden, som er Herre, og som levendegør, som udgår fra Faderen og fra Sønnen, som tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen, ….

Baggrunden var, at enkelte teologer siden 325 var begyndt at betvivle Helligåndens guddommelighed, og igen måtte kirken gribe ind. Man havde jo fra begyndelsen lovprist Gud som Fader, Søn og Helligånd – og døbt også i Helligåndens navn. Derfor udfoldede kirken sin "blomst" yderligere – man udfoldede sin tro på dette punkt mere præcist og omfattende end før. Når der står: Helligånden tilbedes og Helligånden giver liv, var det dermed også sagt, at Helligånden virkelig er Gud, fordi kun Gud må tilbedes, og kun Gud giver liv.

Den Athanasianske trosbekendelse

En sidste udfoldelse af treenighedslæren fremkom noget senere (500-tallet) i form af en mere udførlig trosbekendelse. Den blev opkaldt efter kirkefaderen Athanasius, som var modpolen til Arius i 325, men bekendelsen er altså blevet til længe efter hans død. Bekendelsen er for lang til at bruges ved en gudstjeneste, men den er udbytterig at læse for sig selv, sådan som det afsluttende lille uddrag illustrerer:

Faderen er evig, Sønnen er evig, Helligånden er evig. Og dog er der ikke tre, som er evige, men een som er evig, …. På samme måde er Faderen Gud, Sønnen Gud og Helligånden Gud, og dog er der ikke tre guder, men een Gud.

Faderen er ikke dannet eller skabt eller født af nogen. Sønnen er af Faderen alene, ikke dannet eller skabt, men født. Helligånden er af Faderen og Sønnen, ikke dannet eller skabt eller født, men udgår fra dem … ■

TEMA

Livet med Faderen, Sønnen og Helligånden

AF MARGRETHE BANG RYE KOFOD

Alt, hvad vi føler og forstår af vores store far og af Jesus ved vores side, er den Hellige Ånds værk i os.

"Mangfoldige gange og på mangfoldige måder har Gud i fortiden talt" starter Hebræerbrevet. For selvom Gud er evig, uforanderlig og uafhængig af vores tro og eksistens, er vi ikke en myretue af mennesker for ham. Nej, han kender os fuldt ud (Sl 139) og har et forhold til det enkelte menneske, tilpasset de mangfoldige måder vi er som mennesker. Den måde, vi mødes om Gud på i verdens kirker, afspejler også mangfoldighed i menneskers tilgang til den treenige Gud.

Jeg skriver som en, der længe søgte Gud. Mine rødder er i Luthersk Mission, og jeg oplevede som missionærbarn i Tanzania den spraglede, musikalske og ganske højkirkelige lutherske kirke, hvor Jesus blev set som sejrherre over de onde ånder. Jeg landede i Danmark i det helt lavkirkelige LM, hvor Jesus som stedfortræder og frelser ved sit eviggyldige offer på korset er centrum. Jeg fik luftforandring i den karismatiske apostolske kirke som teenager. Helligåndens manifestation var i fokus. En periode opgav jeg troen.

Men en håndfuld år senere bragte mit søgende sind mig alligevel til den Katolske Kirke, hvor jeg nød det højkirkelige udtryk og den inderlige tilbedelse, man der kan møde i ophøjelsen af Gud Fader. Jeg søgte tilbage mod mine rødders teologi og tog, uden at være tilknyttet en menighed, en bachelor i teologi på Dansk Bibel-Institut.

I de seneste år er det nu lykkedes mig at komme stabilt i en LM-frimenighed i Vestjylland, selvom menighedsformen ikke appellerer til mig som menneskетype. Men for mig er indholdet, den åndelige føde, vigtigere end formen. Ved stædigt at have et åndeligt hjem i min menighed har jeg i dette fællesskab, med andre kristne, haft ly til at møde den treenige Gud helt nært og personligt. Og selvom jeg har taget lidt med mig alle steder fra, har jeg også oplevet, at Gud var den, der selv suverænt greb ind, og lod mig opleve ham som:

Faderen højt over mig
Sønnen ved min side
Og Ånden i mit indre!

Faderen højt over mig

At Gud er vores far, virker spontant forståeligt. De fleste af os har oplevet en jordisk faderfigur.

Margrethe Bang Rye Kofod
BA i teologi og ansat ved Dansk Bibel-Institut
mbrk@dbi.edu

FOTO: UNSPLASH.COM

Som et barn forstår jeg ikke min far til fulde, for det har barnet ikke mental kapacitet til. Jeg kan heller ikke selv sætte mig i øjenhøjde med ham.

Samtidig er det ikke nok kun at finde forståelse der. For vores jordiske fædre kan både bygge os op, når de giver os et kærligt kram, og rive os ned, når de handler på uretfærdig vis.

Sådan er Gud Fader ikke. Vi får ikke et jordisk kram af ham. Så ophøjet er Gud Fader, at han beskrives som en, der troner i en herlighed, som overgår alt andet (Es 6 og Åb 4). Samtidig er han universets suveræne skaber af både bjerge, tårnhøje træer og små kunstværker som en smuk lille svale. Hvordan skal vi da kunne forstå ham som en far, når vores egen far, i bedste fald, aldrig kan være andet end et svagt billede på Gud fader?

Jeg fik øje på Gud som min far i Jesu ord om, at vi skal blive som børn (Mark 10,15). Som et barn forstår jeg ikke min far til fulde, for det har barnet ikke mental kapacitet til. Jeg kan heller ikke selv sætte mig i øjenhøjde med ham.

Jeg oplever, at til denne store skabergud kan jeg bare, som barnet, række hænderne op, og så rækker han sig ned mod mig i kærlighed. Ja, ikke kun det. Han kan samle mig op ligesom det hjælpeløse spædbarn, der ikke kan løfte hænderne selv, men bare får lov til at være hans barn og stole på ham.

Her hjælper det højkirkelige mig. Jeg kan sidde i en stor gammel kirke, der med sine søjler og spir stræber opad i skønhed, ligesom templet i Jerusalem også var rigt udsmykket (2 Krøn 3-4). Også selvom omgivelserne, i bedste fald, er at sammenligne med en børnetegning, fordi naturen er så meget smukkere end det, mennesker kan bygge op!

Denne uopnåelige Gud tilbeder jeg, samtidig med at jeg på en og samme tid ved, at jeg er et helt ægte barn af ham, og han elskede mig først (1 Joh 4,19), som en far netop også vil gøre, før barnet lærer at elske ham. Derfor er det også OK, hvis min forståelse af ham, og min kærlighed til ham er undervejs.

Johannes skriver i Første Johannesbrev 3,2: "Vi er Guds børn nu, og det er endnu ikke åbenbaret, hvad vi skal blive. Vi ved, at når han åbenbares, skal vi blive ligesom han[1], for vi skal se ham, som han er."

Disse ord betyder, at vi en dag vil udvikle os som Guds børn. Måske betyder skriftstedet, at vi ikke altid skal være som hjælpeløse småbørn, men måske i evigheden bedre kan forstå, rumme og se alt det, der er for svært at fatte nu.

Men lige nu kan vi bare vide os elsket og stole på ham, også når livet er svært (Rom 8,28).

Sønnen ved min side

Langt mere forståelig er Sønnen. Jesus var med

sit liv en tolkning af Gud i en form, mennesker er i stand til at begribe og også gribe fysisk om (Joh 1,14+18). Jesus er fuldt ud Gud og fuldt ud menneske. Sådan kan han gå foran mig i livet, der ofte er svært, og være den gode hyrde!

Men jeg oplever ham endnu mere nær end det. Paulus siger i Galaterbrevet 3,1, at Jesus blev tegnet for deres øjne. Det hjælper mig til at forstå den relation, jeg må have til Jesus allerede nu på jorden. Jeg må "vandre med ham" som Noa (1 Mos 6,9) og andre troshelte. Jeg må altså forestille mig ham som en virkelig ledsager. For det er han. Jeg må få ham tegnet for øje af daglig bøn og bibellæsning snarere end bare min egen forestillingsevne. "Sæt mig, så jeg ser dig, Jesus", skrev Jonas Pettersen i 1904.

Når jeg maler mig for øje, hvor nær og hvor virkelig han er, bliver det lettere at vandre uden om fristelser og følge hans vej. Det bliver lettere at dele små og store ting med ham, når han går ved min side og oplever det sammen med mig. Intet andet menneske er hos mig hele tiden! Bare ham.

Her er der intet behov for høje søjler og stemning, og det lavkirkelige i en LM-menighed hjælper mig. For Jesus vil bare have mig midt i min hverdag, og også jeg vil have ham der.

Og det er også derfor, at jeg må tro Bibelen og kommer helt på afveje, hvis jeg mener, at meget af budskabet i Bibelen kan gradbøjes i forhold til egne tanker eller underlægges tidsånden. For Jesus er i Bibelen. Ikke kun den røde tråd. Nej, han *er* Ordet. Også i dag kan vi gribe fysisk om ham. For vil du vide, hvem sønnen er, så tag fat i din bibel og læs!

Jeg oplever ham også sanseligt i nadveren. Nadveren indeholder et løfte om, at jeg, sammen med kirken, er hans brud.

Her på jorden er ægteskabet mellem mennesker et uperfekt billede på dette (Ef 5,31-32). Men i himlen skal vi opleve mere end et billede. For vi skal forenes med Jesus som vores brudgom i evigheden (Åb 19,7). Allerede nu har han forlovet sig med os og forener sig med os i nadveren (1 Kor 10,16).

Det betyder langt mere end en nutidig dansk forlovelse. Vi er allerede ét. Jeg tilhører ham. For han har allerede opgjort al min gæld, og jeg ejer allerede nu al den retfærdighed og status, der tilhører ham. Men først i himlen vil vi se den fulde opfyldelse af det.

Ånden i mit indre

Inden Jesus fór til Himlen, fortalte han disciplene, at det var *bedre* for dem, at Ånden kom, end at han blev hos dem (Joh 16,7-8). Det er store ord.

Men tænk på, at det er Johannes selv, der i høj alder nedskriver disse ord efter bare 3 år med Jesus på jorden og 60 års liv med den Hellige Ånd. Hvorfor er Ånden så dyrebar for den kristne ifølge Johannes og Jesus selv? Adam og hans slægt led åndelig død ved syndefaldet (1 Mos 2,7+17), men Jesus blæste igen livsånd i disciplene og sagde "modtag Helligånden" (Joh 20,22).

Som kristne i den nye pagt er Ånden i vores indre og er pantet på, at det evige liv er "allerede nu", skønt vi lever i tiden "endnu ikke". Også selvom vi ikke nødvendigvis oplever de voldsomme manifestationer, som særligt karismatiske kristne retninger er stærkt optaget af.

Helligånden opretholder os dagligt som troende, og alt, hvad vi føler og forstår af vores store far og af Jesus ved vores side, er den Hellige Ånds værk i os. Derfor er det ikke *nødvendigt* at mærke Ånden. For er du en kristen, har du Helligånden inden i dig.

Men min erfaring er, at Ånden hjælper mig med at bede, skaber varme i mig, giver mig et særligt forhold til andre kristne og inspirerer mig. Og min erfaring er også, at alt i min verdensopfattelse forandredes radikalt, da jeg for ca. 12 år siden blev kristen efter en del år uden Gud.

Jeg føler, at jeg kan vidne om, at jeg virkelig blev en ny og levende skabning, netop da Gud igen sendte sin livsånd ind i mit hjerte! ■

Jeg kan vidne om, at jeg virkelig blev en ny og levende skabning, netop da Gud igen sendte sin livsånd ind i mit hjerte!

1 "Han" refererer til Kristus. Versets anliggende er ikke, at vi selv bliver guddommelige.

TEMA

Treenighedens paradokser

AF LARS MALMGAARD JENSEN

Treenighedslæren rummer en paradoksal virkelighed, som vi aldrig kan trænge ind i og forstå til fulde. Alligevel kan vi sige noget, der er sandt om Guds indre væsen; for Gud har åbenbaret nok af sig selv til det i sit ord.

Gud er én! Vi tror ikke på flere guder. Gud er tre! Vi tror, at Gud er Fader, Søn og Ånd. Siden den tidlige oldkirke er det blevet formuleret sådan, at Gud er ét væsen i tre personer. Utallige slagsmål i oldkirken forfinede og afgrænsede formuleringerne af treenighedslæren frem mod den Nikænske trosbekendelse (herefter: Nikænum) i 325, som vi fejrer 1700-års jubilæum for i 2025.[1]

Skelsættende formuleringer

Nikænum anerkendes i dag af det absolutte flertal af kristne i verden som en genuin beskrivelse af, hvem Gud er. Som enhver anden bekendelse sætter den derfor skel, når det siges, at Sønnen er "af samme væsen som Faderen", og at Ånden "tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen". Afviser man dens indhold, står man uden for den kristne forståelse af Guds væsen.[2] Sand kristendom er altså nikænsk kristendom.

Det kan lyde voldsomt. Og det kan også være anfægtende: For hvad betyder det, hvis jeg har misforstået treenighedslæren? Og hvad betyder det, når kirkesamfund er uenige eller internt er splittede? En historisk problemstilling er for eksempel forskellen på den vestlige og østlige kirke: Udgår Helligånden kun fra Faderen (som de ortodokse mener), eller udgår Ånden fra både Faderen og Sønnen (som den vestlige kirke, katolikker og protestanter, mener)? Selvom den slags historiske spørgsmål også er vigtige, vil jeg dog i artiklen her primært forholde mig til andre nyere problemstillinger.

Kravet om relevans

Under min studietid havde vi på Dansk Bibel-Institut besøg af en amerikansk forelæser, Carl Beckwith, der underviste om treenigheden

Mange har forsøgt at formulere en treenighedslære, der opleves mere relevant for samtidens mennesker.

i fortid og nutid. Han blev undervejs spurgt, hvorfor mange har givet alternative (og dermed problematiske) formuleringer af treenighedslæren i nyere tid. "Relevans" var svaret! I liberalteologiens glansperiode i 1800-tallet blev treenighedslæren ofte afvist som en spekulativ tankekonstruktion og henvist til et appendiks i dogmatikken. Fra og med begyndelsen af 1900-tallet kom der en fornyet beskæftigelse med emnet i en grad, så man har talt om treenighedslærens "genkomst." Men i stedet for kun at genopdage visdommen i Nikænum har mange teologer forsøgt at nytænke treenighedslæren. En anelse karikeret har en af moderne teologis store svøber været jagten på relevans. Hvad er *formålet* med, at vi lærer, som vi gør? Mange har derfor forsøgt at formulere en treenighedslære, der opleves mere relevant for samtidens mennesker, og har brugt treenighedslæren som et argument for andre, mere aktuelle, lærepunkter. Blandt både liberale og konservative teologer kan man derfor i dag støde på begreber som trinitarisk mission, trinitarisk sjælesorg eller lignende. Nogle bruger treenighedslæren til at trække til "venstre" (i mangel af bedre ord). Andre trækker mod "højre" – men med lignende begrundelse.

Til venstre: Klassisk missionsteologi har betonet, at der kun er frelse ved troen på Kristus (ApG 4,12); evangelisation og et kald til omvendelse er derfor afgørende i missionsforståelsen. Men, lyder argumentet, Gud er jo treenig og derfor må vi tænke bredere om mission, så Gud Faders skaberværk indtænkes. Forvalteransvar er derfor også en del af Guds mission. Ovenstående argumentation findes radikalt hos mange liberale, så de helt afviser klassisk mission, men også blandt mere konservative teologer findes tankegangen som en form for supplement til klassisk missionsteologi.

Til højre: Mange argumenterer i dag for kvindelige præster. I bl.a. Luthersk Mission mener man, at dette er i strid med bibelsk vejledning (1 Kor 14,30-34. 1 Tim 2,11-12), der begrunder tjenstedelingen i hjem og menighed i mandens hovedfunktion (1 Kor 11,3-16). Men særligt blandt evangelikale i USA har det lydt, at vi også må argumentere endnu dybere og mere teologisk for det: Fordi Gud er treenig, må vi forstå ham parallelt til et menneskeligt fællesskab. Manden og kvinden er skabt i Guds billede, og derfor må vi forstå kvindens underordning under manden parallelt med Sønnens evige underordning under Faderen (begrundes som regel ud fra 1 Kor 11,3). Sønnen og Faderen er lige i væsen, men ikke i deres evige funktion. Ret skal dog være ret: at reducere disse teologers anliggende til en søgen efter relevans yder dem ikke fuld retfærdighed. For manges vedkommende er der selvfølgelig også tale om en dyb respekt for, og insisteren på at forstå, de bibelske tekster. Men underliggende har det måske alligevel haft en for stor indflydelse, at præsentationen og forståelsen af treenigheden så at sige er kommet ad bagvejen (spørgsmålet om tjenestedeling) og ikke primært har stået i egen ret.

Generel indstilling

Hvordan skal vi da tale om treenighedslæren? Jeg vender tilbage til nogle overvejelser om de konkrete ovenstående tilfælde til slut. Inden da vil jeg fremhæve to ting, jeg ser som en generel og nødvendige grundindstilling, vi bør have.

Lars Malmgaard Jensen
Ph.d.-studerende ved Dansk Bibel-Institut
lj@dbi.edu

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Trosbekendelsen, som blev formuleret på det Nikænske Kirkemøde i 325, anerkendes i dag af det absolutte flertal af kristne i verden.

For det første: For nogle kristne rejser allerede det, at man forsøger at formulere, hvem Gud er, en vis mistænksomhed. Er Gud ikke ubeskrivelig og over vores fatteevne? De teologiske debatter virker i det lys unødvendigt spekulative. Indvendingen er relevant. For treenighedslæren rummer en paradoksal virkelighed, som vi aldrig kan trænge ind i og forstå til fulde. Guds indre væsen *er* uigennemskueligt og uforståeligt for den menneskelige forstand og logik. Alligevel *kan* vi sige noget, der er sandt om Guds indre væsen; for Gud har åbenbaret nok af sig selv til det i sit ord. Vi kan altså med bibelsk belæg sige *noget* om, hvordan Guds væsen er, og det har konsekvenser for, hvordan vi kan og ikke kan tale om Gud på en bibelsk legitim måde. At Gud er Fader, Søn og Ånd er noget af det allervigtigste, vi i den forbindelse kan sige om ham.

For det andet: Erkendelsen af Guds treenige væsen er *et mål i sig selv*! Hvis vi endelig skal tale om et formål, vil jeg formulere det sådan, at åbenbaringen af Guds treenige væsen har til formål at forøge vores tilbedelse! Problemet er, at mange benytter treenighedslæren som et middel for andre pointer. Men Guds væsen *er*. Om vi kan se den direkte relevans af det eller ej.

Specifikke problemstillinger

Uden de to grundindstillinger kan det let skride. Ovenfor gav jeg et par eksempler på, hvordan treenighedslæren risikerer at blive forvansket i et forsøg på at gøre den mere relevant. Før jeg kommer med min kritik af det første eksempel, vil jeg gerne understrege, at det at tale om trinitarisk mission, sjælesorg osv., ikke *i sig selv* er et udtryk for, at treenighedslæren er blevet misforstået. Den er snarere (mis)brugt til at udfolde en anden teologisk pointe. I sig selv *kan* en argumentation for f.eks. forvalterskab i missionstanken være legitimt og vigtigt. Men vejen dertil kunne formentlig være opnået anderledes end ved at inddrage Guds indre væsen som GPS.

Problemet er, at mange benytter treenighedslæren som et middel for andre pointer.

Selv hvis treenighedslæren ikke er blevet misforstået blandt *nogle* fortalere for de nye strømninger i missionsteologien, er der alligevel alt for mange, der er afveget fra oldkirkens treenighedslære i et forsøg på at koble deres missionstænkning sammen med treenigheden. Hyppigt spilles Sønnens og Faderens rolle ud mod hinanden, så det næsten opfattes, som om Sønnen er frelser i åndelig forstand, mens Faderen er skaber og opretholder (inden for missionsforståelsen). Men siden oldkirken er det blevet sagt, at den treenige Guds handlinger er *udelte*! Hele den treenige Gud er skaber, og hele den treenige Gud er frelser. At spille personerne ud mod hinanden risikerer at underminere Guds enhed og lede til en form for triteisme (tre guder). Blandt mere liberale sker det hyppigt; men blandt konservative kan det også ske.

Det kan illustreres af det andet eksempel, hvor konservative kristne formentlig har en mere umiddelbar sympati for argumentationen: Er kvindens underordning i hjem og menighed parallelt med Sønnens underordning under Faderen i treenigheden? Igen er det vigtigt at holde tungen lige i munden, for anliggendet har en afgørende bibelsk pointe: at manden og kvinden er skabt i Guds billede (1 Mos 1,26-28)! Og der er en forstand, i hvilken Paulus benytter en parallel, når han skriver, at "Kristus er hver mands hoved, manden er kvindens hoved, og Kristi hoved er Gud." (1 Kor 11,3). Problemet med at bruge treenighedens indre væsen til at argumentere for en tjenestedeling er dog flere: Hvis Sønnen er *evigt* underordnet Faderen (også selvom det kun forstås "funktionelt"), *må* det påvirke hans væsen. For talen om underordning i denne forstand må betyde, at der reelt er to forskellige viljer i Gud. Hvis de to personer har hver sin vilje, hvordan er Faderen og Sønnen da af "samme væsen" (som Nikænum siger)? At skelne mellem to viljer i Gud er i strid med den nikænske tanke, at alle treenighedens personer har *samme* vilje, ære og magt. Der kan ikke være tale om en evig underordning af Sønnen, uden at det kommer i strid med Nikænum.[3]

Hvordan skal vi da forstå Første Korintherbrev 11,3? Man kan formulere det sådan, at der er en *midlertidig* funktionel underordning, i og med at Jesus blev menneske og påtog sig opgaven som Kristus (en funktionel titel – "messias"); men den er ikke evig. Jesus er, som Søn (en evig væsensbestemmelse), af samme væsen som Faderen, og de er ét i vilje, magt og herlighed. I den evige indre treenighed er der ingen under- og overordning. Det er kun i (den treenige!) Guds frelsesplan, at Kristus midlertidigt underordnes Faderen.

Afsluttende kan det dog – særligt i lys af krævende diskussioner som de ovenstående – være godt at reflektere over, at de oldkirkelige bekendelsers hensigt ikke var at forklare og løse treenighedens paradokser, men at *beskytte* dem mod misforståelser og kætterier. Det er sjælesørgerisk værd at notere sig! For det vigtige er dermed ikke, om jeg kan forstå hvert eneste led, og er i stand til at gengive betydningen af det, før jeg kan regne mig for nikænsk kristen. Vi bekender os til dens ord, selv hvis vi ikke forstår dem fuldt ud, og dernæst bestræber vi os på ikke bevidst at komme i strid med bekendelsen. Men Nikænums hovedformål er først og fremmest at være bekendelse *for troen!* ■

1 I år 381 revideredes bekendelsen ved et kirkemøde i Konstantinopel. Derfor kaldes den version, vi benytter os af i dag, også den nikæno-konstantinopolitanske.

2 At Sønnen er af samme væsen, var for eksempel en afvisning af arianismen, der hævede at Kristus var Guds første skabning.

3 Er man interesseret i en faglig gennemgang og introduktion af disse spørgsmål kan man læse følgende artikel af Arne Helge Teigen, "Det systematisk teologiske potensial i Luthers tenkning om Guds Sønns evige fødsel", i *Fra Wittenberg til verden,* red. Carsten Elmelund Petersen, Michael Agerbo Mørch, og Jonas Kjøller-Rasmussen (Fredericia: Kolon, 2019), 19–34.

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

En **maskulinitet**, *der ikke er giftig?*

"Manosfæren" skal kortlægges. Sådan lød det for nylig fra den danske regering, som har sat penge af til at undersøge giftige kvindehadske mandefællesskaber på internettet.

Og desværre er der nok noget om snakken. I de senere år har man i den vestlige verden set flere eksempler på kvindedrab udsprunget af den såkaldte "incel-culture",[1] hvor frustrerede unge mænd finder sammen i online-fællesskaber i en dyb frustration over kvinder og mænds stilling og roller i det moderne samfund.

Det er en sørgelig tendens, som bl.a. kommer til udtryk hos den britiske influencer og selverklærede kvindehader Andrew Tate, der gør en dyd ud af at tale mandschauvinistisk og nedladende om kvinder som nogle, der bare skal stå til rådighed for mænd, alt imens han står tiltalt for både voldtægt og bordeldrift i Rumænien. For dette mandeideal, hvor manden bare skal udnytte sine muligheder og tage, hvad han kan få, er langt fra en bibelsk maskulinitet.

Alligevel er det værd at overveje, hvorfor unge mænd søger disse ekstremer netop nu. Kunne det være, fordi vi i vores kultur har glemt at fortælle dem, hvad det vil sige at være mand?

I de seneste mange årtier har den feministiske bevægelse gået sin sejrsgang over hele den vestlige verden. Den har været god til at fortælle om alt, hvad mænd gennem tiden har gjort forkert. Mange gange har det været tiltrængt og helt nødvendigt, når feminismen har gjort op med mandschauvinisme og nedvurdering af kvinder i alle mulige former. Men i sin iver efter at kritisere den giftige maskulinitet, har feminismen efterladt et vakuum, fordi den aldrig har opstillet et positivt mandeideal i stedet.

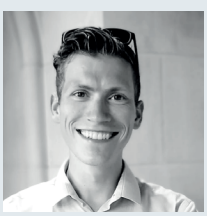
Og det er her Guds ord kommer ind i billedet. For Guds ord opstiller faktisk et positivt mandeideal for unge mænd, der føler, de skal stå på mål for århundreders undertrykkelse og helst gå rundt og sige undskyld, bare fordi de er mænd.

Mænd skal ikke dukke nakken. De skal ranke ryggen og tage ansvaret og lederskabet på sig (Ef 5,23).

Det er vel at mærke et andet mandeideal, end man møder hos diverse kvindehadere som Andrew Tate, der mest bare taler til mandens syndige natur (1 Mos 3,16), når de hævder, at manden skal hævde sig på bekostning af kvinden. For ifølge Guds ord kommer mandens lederskab med et offer: kaldet til selvopofrende kærlighed (Ef 5,25). Manden kaldes altså til at lægge bånd på sig selv og sin egenvilje for at elske og give sig hen for kvinden.

Efter nervøst at have slået øjnene ned, når samtalen blandt kirkefremmede faldt på tjenestedeling, er det måske på tide, at vi som kirke bare står ved, at vi faktisk har en attraktiv bibelsk vision for forholdet mellem mand og kvinde. En vision, der giver manden en opgave, så han ikke bare er overflødig, og samtidig værdsætter kvindens gudgivne kald og opgave. Det er vel at mærke en vision, som både bryder med tidens hardcore feminisme og incel-kulturens kontrære kvindehad.

Anton Bech Braüner

1 Sammensat af ordene "Involuntary celibate" (ufrivillig cølibat).

PERSPEKTIV – FRA *BUDSKABETS* HISTORIE

I årets fem numre af Budskabet bidrager redaktionens medlemmer på skift med perspektiv til den kristne tro fra historien, kunsten, arkæologien, *Budskabets* historie og fremtiden.

Forandrende forkyndelse

Jeg fandt en artikel fra Budskabet nr. 6/2004 af Hans Erik Nissen ("Prædikantvækkelse"), som gjorde indtryk på mig, og som i høj grad stadig har relevans i dag. Her følger et sammenskrevet uddrag.

–

En givende forkynder bliver ikke ved at være givende, hvis han slår sig til ro med, at hans forkyndelse er, som den skal være. Men alt skal ikke være ransagelse. Der skal også være en hvile i tjenesten. Hver for sig skal vi tjene med det, Herren har givet os. Vil en forkynder forvalte et pund, han ikke har fået, kommer der noget anstrengt ind i kaldet, og glæden i opgaven mistes.

"Der sker så lidt," siger man. Er det rigtigt? Ved afslutningsmødet af en missionsuge sagde formanden blandt andet: Nu har vi igen holdt missionsuge uden at have nået dem, vi så gerne ville nå. Da han var færdig, rejste en i forsamlingen sig og sagde: Jeg vil gerne sige, at jeg er kommet til tro i denne uge. Og sådan er det: Igen og igen er der nogle, der kommer til tro. Den dag, det ikke sker, er det bare et spørgsmål om tid, før der ikke længere er nogen at prædike for. Vi må også spørge: Er det lidt, at troen næres gennem forkyndelsen, så et Guds barn bevares på rejsen til himlen? Hvordan det går, når en kristen ikke kommer og hører Ordet forkyndt, er der desværre mange ulykkelige eksempler på. Det helt store flertal af Guds børn bevares gennem vor forkyndelse, så der sker store ting iblandt os.

Nogle af de prædikanter, jeg husker bedst fra min ungdom, var vidner, når de stod på prædikestolen. Det var de på mange og forskellige måder. De oplevede noget med Gud i livets hverdag og i mødet med Guds ord, og det klang med i deres forkyndelse, så vi tilhørere mærkede Gud som en virkelighed, der griber konkret ind i hverdagen eller levendegør og rækker et ord, som bringer lys ind i alt det svære. Gennem deres forkyndelse fødte de en længsel i vore hjerter efter at leve samme liv med Gud, som vi fornemmede, de levede.

Den guddommelige verdens nedslag i et menneskehjerte sætter sit præg på hele mennesket. Hverken tanke, følelse eller vilje forbliver uberørt. Det er en af forkyndelsens opgaver at lede dette ind i et sundt spor. Det sker gennem den personlige prædiken, hvor prædikanten bliver en model for sine tilhørere. De skal ikke være kopi af ham og gå i hans sko, men de skal følges med ham på vejen.

For år tilbage var den nu afdøde norske bibelskolelærer Øivind Andersen i USA, hvor han prædikede i en af de norsktalende menigheder, hvor der udbrød vækkelse. Nu var det gode præster, der var hyrder for menigheden, og Øivind Andersen undrede sig over, at vækkelsen kom i forbindelse med hans prædiken. Han syntes ikke, der var forskel på hans og præsternes forkyndelse. Men en af tilhørerne sagde til ham: Der er forskel. Din forkyndelse er mere menneskelig. Den udtalelse tog han med sig i sin fremtidige tjeneste.

–

Artiklen i sin helhed kan nemt findes ved lidt søgning på nettet[1], og det kan kun anbefales.

Noget af det, jeg bed mærke i, er, at en prædikant skal tjene med det, han har fået givet. Vi skal ikke forsøge at forvalte det pund, vi ikke har fået. Det giver hvile ind i tjenesten.

Derudover må vi ikke tænke småt om de helliges samfund. Når vi kommer sammen i vores menigheder, er det fantastisk, når det lykkes at få nye med, men også selvom vi "kun" er dem, vi plejer, er det stadig livsvigtigt, at ordet forkyndes til tro, omvendelse og liv.

Vi må være menneskelige og ikke forsøge at være andet eller mere, end hvad vi er, og række det videre, som vi selv er blevet mødt med.

Steffen Juul Pedersen

1 dlm.dk/sites/default/files/2014_budskabet_6.pdf

Kampen for den sunde lære

AF BIRGER REUSS SCHMIDT

Kirkekampen har mange fronter afhængigt af, hvor vi befinder os i det kirkelige landskab, og vi er som ledere forpligtet på at tage den op ved at imødegå den "usunde lære".

Birger Reuss Scmidt
Teolog og tidligere vice-generalsekretær i Luthersk Mission
birger@reuss.nu

Når vi taler om kirkekamp, taler vi om de brydninger og konflikter, der opstår i kirkens liv – især omkring tro og lære. Ordet selv optræder ikke i Bibelen, men sagen er dybt bibelsk. Det ser vi f.eks. i Paulus' bevægende afskedstale til de ældste i Efesos (ApG 20,18-38). Her lyder hans appel med myndighed og alvor: Vogt jer for falsk lære – og hold fast ved Guds ord! Han peger også på sit eget forbillede: Han har ikke fortiet noget, men har forkyndt "alt, hvad der er Guds vilje".

Paulus' tale er ikke bare afsked – den er også kampråb. Et kald til ledere om at være hyrder, som våger over hjorden, og som står fast, når sandhed og vildfarelse støder sammen.

Et åndeligt immunforsvar

Vi finder det samme tema udfoldet, da Paulus cirka ti år senere skriver sine sidst kendte breve, nemlig de såkaldte pastoralbreve (Første og Andet Timoteusbrev samt Titusbrevet).

"Der vil komme en tid, da folk ikke vil finde sig i den sunde lære, men skaffe sig lærere i massevis efter deres eget hoved, fordi det kildrer deres ører," skriver han (2 Tim 4,3). Derfor er et af kravene til en ældste i menigheden, at "han skal holde fast ved lærens troværdige ord, så han er i stand til både at formane med den sunde lære og at gendrive dem, der siger imod" (Tit 1,9). Han formaner videre menighedens ældste til at "gå skarpt i rette" med vranglærerne, "så de kan blive sunde i troen".

I pastoralbrevene i øvrigt bruger Paulus ofte udtrykket "den sunde lære". Det græske ord betyder egentlig "være sund, frisk, helbredende". Paulus bruger det i overført betydning om læren og forkyndelsen. Den sunde lære er den ubeskadigede, apostolske lære, som ikke er inficeret af falsk lære og derfor et åndeligt immunforsvar mod vildfarelser og en kilde til vækst og modning i troen.

Det handler ikke kun om teologisk præcision,

men i særlig grad om at holde fast ved evangeliets kerne og nerve: budskabet om Jesus Kristus som frelser og herre. (1 Tim 1,11).

Og det handler ikke bare om den rette lære i sig selv, men også om dens konkrete konsekvenser for menighedens livsførelse (1 Tim 6,3).

Begrebet "sund lære" er altså den forkyndelse og menighedsledelse, der

- er tro mod Guds ord
- tager opgøret med vranglæren
- har evangeliet i centrum
- fører til et liv i tro og kærlighed.

Det var denne udfordring, som f.eks. Martin Luther i 1500-tallet og vækkelsesbevægelsernes fædre i 1800-tallet tog op. Og det er den samme, meget aktuelle udfordring, vi i dag står over for som Jesu disciple.

Kirkekampen gennem 50 år

Kirkekamp er som en flod under kirkens overflade – altid i bevægelse. Men hvordan har den set ud i Danmark de sidste 50 år?

Bibelsynet

I min studietid på Dansk Bibel-Institut (DBI) for 40-45 år siden var det bibelsynet, der var det store tema i kirkekampen. Er Bibelen Guds fuldt troværdige ord fra ende til anden, eller er Bibelen i mere eller mindre grad (også) menneskers tanker om Gud? Kampen var intens i forhold til de teologiske fakulteter og folkekirkens toneangivende teologer. Personligt fik jeg uvurderlig hjælp på DBI, som hjalp mig og mange andre til at fastholde tilliden til Bibelen som Guds ord og kirkens kompas.

Det er mit indtryk, at der i dag ikke er den samme fokus på og kamp om bibelsynet, som dengang. Det betyder ikke, at flertallet af folkekirkens biskopper og præster anerkender Bibelen som Guds fuldt ud troværdige ord, men især præstemanglen har ført til, at også bibeltro teologer i dag kan få præstestillinger i folkekirken.

Kvindelige præster

Et andet stort tema gennem mange år er spørgsmålet om kvindelige præster. Et eksempel fra kirkekampen dengang var, at en nyuddannet præst ikke ville give hånd til en kvindelige kollega ved sin ordination, fordi han anså dette håndtryk for at være en accept af ordningen med kvindelige præster. Der blev også gjort forsøg på at overtale biskopperne til at afholde såkaldte særordinationer for at undgå, at ordinanter, der var modstandere af kvindelige præster, blev påtvunget at blive ordineret sammen med sådanne. Og der var kristne ledere, der udtalte, at de måtte forlade folkekirken, hvis der kom kvindelige biskopper.

I dag må vi konstatere, at kampen for at fastholde det klassiske syn, at præsteembedet er forbeholdt mænd, stort set ikke længere eksisterer i folkekirken. Ingen præst kan i dag undgå at samarbejde med kvindelige kolleger på forskellige niveauer.

Skabt som mand og kvinde

Det spørgsmål, der nok har fyldt mest igennem de sidste 40 år, har været spørgsmålet om det kønsneutrale ægteskab og den opløsning af betydningen af både køn og ægteskab, som det er udtryk for.

Den klassiske forståelse af ægteskabet som en livslang relation mellem en mand og en kvinde har i mange år reelt været opgivet på grund af det høje skilsmissetal. Nu skete der så yderligere det, at folkekirken indførte det kønsneutrale ægteskab, som er et opgør med den bibelske skabelsesordning. Dette jordskælv blev af mange anset for så alvorligt, at de forlod folkekirken for at melde sig ind i en frimenighed.

Kirkekamp er som en flod under kirkens overflade – altid i bevægelse.

FOTO: FREEPIK

Tavshed er ofte det første skridt på vej mod accept af falsk lære.

Det er dog fortsat muligt for præster i folkekirken at bruge deres lovmæssige ret til hverken at vie fraskilte eller personer af samme køn, men synspunktet er under pres.

Frelse og fortabelse

Det helt afgørende spørgsmål om frelse og fortabelse var et stort tema for år tilbage og er nu igen blevet en sag, der kalder på kirkekamp. Toneangivende præster og biskopper går ind for læren om alles frelse, og flere og flere forkynder det eksplicit – eller undlader at tale om den dobbelte udgang af menneskelivet til frelse eller fortabelse.

I forlængelse heraf følger også en ny debat med udgangspunkt i arbejdet med at revidere folkekirkens dåbsritual. Her giver mange udtryk for, at dåben ikke er nødvendig til frelse, fordi man anser det nyfødte barn for på forhånd at være Guds barn. Menneskets behov for frelse og dåbens betydning som et afgørende nådemiddel bliver dermed undermineret.

Poul Madsen, der i mange år var leder af Kristent Fællesskab, skrev tilbage i 1994 i bladet "Mod målet" at "mens dåben i Det nye Testamente er den handling, der markerer den afgørende forskel imellem menighed og verden, så er den i den folkekirkelige ordning forvandlet, så den nu ikke mere udskiller Guds børn fra verden, men tværtimod forener menigheden med den."

Debatten om det nye dåbsritual ser ud til at tage folkekirken yderligere nogle skridt i den retning. Det er katastrofalt.

Hvad handler det om?

Under overfladen handler det om noget dybere, nemlig et værdiskred i opfattelsen af både Gud og af syndens alvor.

I Bibelen møder vi den hellige Gud, som både er den retfærdige dommer og den kærlige frelser. Balancen mellem de to vigtige søjler i gudsbilledet er i dag fuldstændig tippet over, så der stort ikke siges andet om Gud, end at han er kærlighed. Det er fint, at der tales stærkt og godt om Guds kærlighed og barmhjertighed og om, at han værner og beskytter sine børn. Men talen om den retfærdige Gud, der i sin hellighed straffer synden, er der langt imellem.

I tæt tilknytning hertil følger en afsvækket holdning til syndens alvor og konsekvenser. Syndens alvor er ifølge den klassiske lutherske forståelse, at den som både selvoptagethed og oprør mod Gud sidder i vores gener på en måde, så vi aldrig kan blive den kvit her på jorden. Den ødelægger ikke kun relationer til vores medmennesker, men først og fremmest relationen til Gud og fører dermed mennesker mod en evig fortabelse.

Derfor er det vigtigt, at syndens alvor og konsekvenser bliver forkyndt, for netop på den baggrund kan evangeliet stråle i sin kraft og skønhed. Det er skæbnesvangert, når afslørin-

gen af synd mangler i forkyndelsen, og kristentroen bliver reduceret til terapi, som vi ofte kan møde det i dag. Uden en bibelsk syndsforståelse bliver både frelsesforståelsen og alvoren i den bibelske etik opløst.

Kirkekampen gælder os alle

I de nævnte eksempler på aktuel kirkekamp, har der især været fokus på folkekirken. Det er naturligt på grund af folkekirkens størrelse og påvirkningskraft.

Den tidligere mangeårige formand for Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse Hartvig Wagner skrev i 1991 i en kronik i Kristeligt Dagblad følgende: "Hvordan skal vi forholde os til en folkekirke, som er havnet i kulturens vold og ind til marv og ben er præget af liberalisme, individualisme, pluralisme, tolerance og relativisering? Skal vi blive og kæmpe eller bryde og bygge nyt?" (Hartvig Wagner: 60 års åndskamp, side 91).

Han og mange andre valgte at blive, mens nogle af os valgte at forlade folkekirken. Selv om andelen af folkekirkepræster uddannet ved MF og DBI er steget i de forløbne år, er Wagners karakteristik af folkekirkens hovedstrøm ikke ændret.

Men det er vigtigt at være bevidst om, at kampen for den sunde lære slipper man ikke for, bare fordi man melder sig ud af en kirkeorganisation. Vi svømmer alle i den samme tidsånd, og den teologiske påvirkning stopper ikke ved folkekirkens grænse. Kirkekampen har mange fronter, afhængigt af hvor vi befinder os i det kirkelige landskab, og vi er som ledere forpligtet på at tage den op ved at imødegå den "usunde lære". Hvis vi som ledere skal være vores ansvar bevidst, må tingene siges. Tavshed er ofte det første skridt på vej mod accept af falsk lære.

Sandheden tro i kærlighed

Kirkekamp handler om at tage kampen op. Om at stå fast på den sunde lære og modsige den falske i både forkyndelse, samtaler og eksempel. I yderste tilfælde kan det blive aktuelt at gribe til kirketugt, som har det afgørende formål at hjælpe mennesker tilbage på livets vej, at kalde mennesker, der lever i åbenlys synd eller vranglære, til omvendelse. Ofte vil kirketugten udmøntes ved at udelukke fra deltagelse i nadveren.

Det er vigtigt at være bevidst om, at kampen for den sunde lære slipper man ikke for, bare fordi man melder sig ud af en kirkeorganisation.

At praktisere kirketugt er både følsomt og vanskeligt og kræver megen indlevelse og respekt. Men det er et bibelsk princip, som Jesus selv har undervist os i (Matt 18,15ff), og som vi må holde fast i, hvis vi vil føre kirkekamp.

Det skal dog også siges, at kirkekamp ikke altid handler om at have de skarpeste holdninger. Nogle gange består den i at afgrænse sig i forhold til for skarpe yderpositioner, som har brug for en nuancering.

Det er for eksempel blevet sagt, at bibeltroskaben står og falder med, om vi forstår de syv skabelsesdage som døgn af 24 timer. Men det er et synspunkt, som overbelaster den bibelske tekst og skaber en falsk front i bibelsynsdebatten. Et andet eksempel er, når vi i vores iver efter med rette at fastholde, at kirkens hyrde- og læreembede kun er for mænd, i praksis er kommet til at fratage kvindelige profeter og evangelister frimodigheden. Her er der behov for nogle nuanceringer især i den praktiske udmønting af den sunde lære.

Og helt afgørende: Kirkekamp – og herunder også kirketugt – skal føres med både kærlighed, fasthed og ydmyghed. Målsætningen er med Paulus' ord at være båret af tillid til "Gud og hans nådes ord" og at være "sandheden tro i kærlighed" (ApG 20,32. Ef 4,15).[1] ■

1 Læs mere i artiklen *Mød mennesket med rank ryg og bøjede knæ* (Budskabet 1/2023).

Livshjælpen fra Bibelens ikke-opbyggelige beretninger

AF ALEX DAHL KARLSEN

Som Guds børn er vi nødt til at holde fast i, både at Gud er historiens herre, og at vi ikke altid kan se og forstå det. Ellers er vi usande og bedrager os selv. Til gengæld får vi en robusthed, vi kan møde livet med.

SERIE: HISTORIENS HERRE

DETTE ER DEN ANDEN ARTIKEL I EN SERIE PÅ FIRE OM, HVAD DET BETYDER, AT GUD ER HISTORIENS HERRE, OG HVORDAN DENNE SANDHED KAN GIVE OS FRIMODIGHED I EN UTRYG VERDEN.

Bibelen både fortæller og demonstrerer klart og mange steder, at Gud er historiens herre og den, der aktivt styrer den. Han er den, der både dømmer mennesker, folkeslag og herskere her i den nuværende verden og i verdensdommen (Se f.eks. Daniels bog, Åbenbaringsbogen og tolkningen af Jesu lidelse og død, f.eks. i Esajas 53,10 og Joh 3,16).[1]

Det er dyrebar viden for Guds folk. Det gør, at vi kan vide os omsluttet og bevaret i nuet og med et håb for fremtiden, håb om den nye Himmel og den nye Jord uden alt det, der ødelægger livets fulde udfoldelse.

Alternativet til Gud som historiens herre er et liv, hvor Gud er henvist til nogle små reservater. Uden for dem er vi overladt til tilfældigheder og onde magter. Men det er vigtigt at være opmærksom på, at Bibelen både giver et perspektiv på historien i Guds lys og et perspektiv på historien, hvor Guds lys virker fraværende og spørgsmålene står i kø.

Bibelen giver mange eksempler på, hvordan beretninger tolkes i Guds lys, og dermed hvordan Gud ophøjer og styrter folk og kongeriger og enkeltpersoner. Bibelen giver ofte også en forklaring på, hvorfor det gik, som det gjorde, jf. ovenfor. Men Bibelen beretter også om situationer, hvor det er svært at se Guds finger i det, der skete, og hvor Bibelen selv er tavs om det (vi skal se et eksempel om lidt).

Hvor troen lever af beretningerne om den nærværende Gud, har troen paradoksalt også brug for beretninger om den skjulte eller uforklarlige Gud. Der er trøst i den slags beretninger, for sådan er det også, at livet forstås i realtid. Ofte kan det være svært at se, hvor Gud er henne i det, der møder mig og mine kære. Så kan jeg spejle mig i disse beretninger og se, at ikke kun jeg lever et liv med mange ubesvarede spørgsmål.[2]

Som Guds børn er vi nødt til at holde fast i begge dele: Både, at Gud er historiens herre, og at vi ikke altid kan se og forstå det. Ellers er vi usande og bedrager os selv. Til gengæld får vi

en robusthed, vi kan møde livet med. Troen på en nærværende Gud, der styrer historien, er jo netop ofte en trossag og ikke noget, vi kan se eller regne ud.

Vi skal med udgangspunkt i en beretning, hvor det er svært at se det opbyggelige eller Guds omsorg for sit folk, i praksis prøve at udfolde den hjælp, der er i, at den type beretning er med i Bibelen. Beretningen svarer ikke på mine spørgsmål, men giver hjælp til at forstå, hvad det vil sige, at Gud er historiens herre. Vi skal se, at Guds historie er frelseshistorie. Den leder ultimativt til Kristus. Deri er faktisk en bedre hjælp.

En ikke-opbyggelig beretning

Jeg vil henlede opmærksomheden på benjaminitternes forbrydelse (DO92: skændselsdåd) og krigen mod Benjaminstammen (Dom 19-21). Beretningen er lang, men velfortalt (læs den gerne selv). Jeg giver derfor blot nogle stikord om handlingen. Stikord, der også antyder noget af alt det onde og underlige, der sker i beretningen:

- Et dårligt ægteskab mellem en levit og hans medhustru
- To mænd, der prisgav henholdsvis deres medhustru og datter til voldtægtsmænd
- Gruppevoldtægten af medhustruen, som døde af mishandlingen
- Levittens kolde reaktion
- De øvrige israelitter vil hævne forbrydelsen
- Benjaminstammens ære er, trods det, at forbrydelsen er begået i deres by, vigtigere end en retfærdig straf over voldtægtsmændene
- Borgerkrig mellem benjaminitterne og det øvrige Israel
- Israelitterne spørger Gud til råds, inden de går i krig med benjaminitterne, men to gange prisgiver han israelitterne, så de taber kampen
- Da det øvrige Israel får overtaget, går de meget voldsomt og hadefuldt til værks, så det bliver en udryddelseskrig
- De får alligevel medlidenhed med benjaminitterne, da de næsten er helt udryddet
- Medlidenheden fører til flere mærkelige handlinger og behandling af kvinder som byttegenstande

Det er en historie, der gør ondt at læse. Jeg finder ingen helte, kun skurke – og Gud, der lader ting ske og er så underligt passiv. Hvor var der mange gange, han kunne have grebet ind, men ikke gjorde det …

Trods alle forklaringer, der kunne gives, fratager det ikke beretningen dens indhold af smerte. Afslutningsreplikken, "enhver gjorde, hvad han fandt for godt" (Dom 21,25), skal ikke just opfattes som en guddommelig eller menneskelig ros af de involveredes valg og adfærd.

Lærdommen fra beretningen

Bibelen fortæller de "dårlige historier". Bibelen er ikke et "PR-produkt". Gud lader også de beretninger blive fortalt, hvor hans handlinger eller passivitet er svær at forstå. Vi skal derfor ikke være nervøse på Guds vegne over, at han fremtræder på måder, der hverken passer ind i tidens eller vores ønsker.

Guds folks handlinger står undertiden også uden et forsonende skær. Vi skal heller ikke være nervøse for, at Guds folk – undertiden med rette – får "dårlig presse". Også her gælder Jesu ord, "sandheden skal gøre jer frie" (Joh 8,32). Vi må stå ved det, som er sket i kirkehistorien, i Luthersk Missions historie eller i vores egen historie, også det, som ikke holder i mødet med Gud. Gud skjuler ikke altid faldet, men han tilgiver til gengæld. Det er også meget større.

Jeg har mødt mennesker, som til trods for, at de ikke er kendt for at spørge efter Gud, alligevel bebrejder ham det onde, der sker i deres liv. Det er da også svært at forstå, når nu Gud siger, han er almægtig. Gud er god, men han tillod mennesket at gøre oprør på syndefaldets dag. Konsekvensen af menneskets fravalg af Gud blev det modsatte af Guds kærlighed, nemlig ondskab, egoisme, lidelse og død. Det lader Gud mennesker gøre. Men da han er kærlighed og opretholder vores verden, får lovløsheden kun lov til at florere inden for de grænser, som

Alternativet til Gud som historiens herre er et liv, hvor Gud er henvist til nogle små reservater.

Alex Dahl Karlsen
Cand.scient.pol. og medlem af Budskabets redaktion
alex.dahl.karlsen@gmail.com

FOTO: FREEPIK

Ofte kan det være svært at se, hvor Gud er henne i det, der møder mig og mine kære. Så kan jeg spejle mig i disse beretninger og se, at ikke kun jeg lever et liv med mange ubesvarede spørgsmål.

han sætter. Vi kan bare ikke regne dem ud på forhånd. Undertiden sætter han en stopper for ondskaben nu, og som den kærlige Gud, han er, vælger han at vende det onde til noget godt, fordi han vil menneskers frelse.

Vi kender Guds hovedmål med historien og Guds kærlighed (se nedenfor). Vi kan dog ikke altid i detaljer eller i "afsluttede hændelser" (se note 3) udlægge historiens hændelser i vores liv og i det verdenspolitiske spil. Vi ved bare, at Gud elsker os og alle mennesker, og han ønsker at frelse mennesker. Hvis en bestemt hændelse derfor er med til at bevare et Guds barn eller bliver et kald til omvendelse, har Gud nået sit mål.

Den trøst, der er i, at Bibelen også fortæller en beretning som denne, er underlig bagvendt: Jeg behøver ikke føle mig alene med mine spørgsmål og anfægtelse over det, der hænder. Jeg står spørgende sammen med mange andre troende i dag og på Bibelens tid. Og Gud har et svar til den, der spørger, men det er ikke altid, vi får svaret på denne side af evigheden. Og undertiden giver Gud et svar på det, vi ikke spurgte om, hvilket også skete for f.eks. Job og Nikodemus. Vi skal derfor videre fra vores beretning – og tilbage igen:

Beretningens punktum – Guds komma

Var der ikke mere at sige, herunder Dommerbogens sidste ord, "enhver gjorde, hvad han fandt for godt" (Dom 21,25), ville israelitterne snart være et folk, som kun havde arkæologisk interesse.

Efter beretningens punktum, fortsætter Bi-

belen med Ruths bog, der peger frem mod David, og derfra videre til løfterne til David om efterkommeren, hvis kongedømme Gud vil grundfæste til evig tid (2 Sam 7,12ff). Her er vi fremme ved Jesus, "Davids rodskud og ætling" (Åb 22,16). Ham, som "skal frelse sit folk fra deres synder" (Matt 1,21), og som er verdens lys (Joh 8,12) og det rette tempel (Joh 2,19.21), og som skal være centrum for lovprisning og tilbedelse også i det ny Jerusalem på den nye Jord (Åb 21,22-23).

Gud er historiens herre. Historien har et mål. Guds mål med historien er menneskers frelse (2 Pet 3,9). Først skal hedningerne gå fuldtalligt ind, og så skal hele Israel frelses (Rom 11,25-26). Guds historie er altså frelseshistorie.

Derfor skal vi forstå, at det, der ser ud som et punktum i mit perspektiv, blot er et komma i Guds perspektiv.

Alt det, der sker, sker ikke bare på grund af tilfældigheder som summen af menneskers beslutninger. Ikke engang Djævelen og hans onde åndehær har nogen selvstændig betydning. Alt må ske efter Guds frelsesplan. Gud lader onde mennesker og Djævelen gøre onde ting, som f.eks. at ødelægge af jorden og forfølge Guds folk. Men som læser fornemmer man også klart, for det første, hvordan Gud sætter grænser for det, der med nødvendighed skal ske. For det andet ser man også, hvordan Gud lader det onde vende til noget godt for sit folk.

Ultimativt ser vi det i påsken, hvor Djævelen havde en plan om at slå Jesus ihjel. Troede han. I virkeligheden var det Guds plan, at Jesus skulle dø som et sonoffer for at forsone os med Gud og frelse verden. Djævelen, Judas, jødernes råd, Pilatus m.fl. blev brugt til at gennemføre Guds plan. De tjente Gud uden at vide det, selvom deres gerninger var onde.

Alt ledte og leder til Kristus – også det uforståelige. Det fjerner ikke smerten eller tårerne, men vi ved, at vi er i Guds hånd.

Pointen er, at Jesus efterlader sin fred til dig allerede på denne jord; den fred, der overgår al forstand. Men ulykkerne, smerterne og døden undgår du ikke. Du får ikke svar på alle dine spørgsmål her på jorden. Det er først på den nye jord, dine tårer endegyldigt tørres af. Det er Gud selv, der *gør* det til den tid!

Konklusion

Beretningen fra Dommerbogens kapitel 19-21 har på én gang en selvstændig betydning og peger videre frem. Men beretningen kan ikke stå alene. I det hele taget er vi nødt til at se ud over den enkelte beretning. Det gælder i Bibelen og det gælder mit eget liv[3]. Ellers får jeg et forkvaklet billede af Gud som utilregnelig og passiv. Eller jeg kræver en gud, som altid skal sørge for mig og gøre mig lykkelig.

Jeg skal forstå, at selvom Gud er kærlighed, er han ikke udelukkende optaget af mine små behov. Guds historie er frelseshistorie. Hans hovedfokus er menneskers frelse. Derfor blev han menneske. Derfor igangsatte han den store redningsaktion, der kostede Jesu eget liv på den mest ærreløse måde. Han sonede synden, han styrtede Satan og fjernede det anklagende skyldbrev. For mig.

Men vi behøver også beretninger som den om benjaminitternes forbrydelse og krigen mod Benjaminstammen for forstå, at vi ikke kan "regne Gud ud" og tro, at han gør, som vi synes, han burde gøre. Gud er undertiden uforståelig, selvom han ikke er utilregnelig. Undertiden får du først tørret dine tårer på den nye jord.

Vi behøver også beretningen af den grund, at vi med den og andre lignende beretninger erfarer, at vi ikke står alene med erfaringer, vi har svært ved at forstå, som indeholder så meget ondt, som Gud tilsyneladende lader passere. Der er ikke noget galt med mig eller andre, når Gud synes skjult på den onde dag, eller når jeg ser andre lide. Bibelen selv giver ikke altid svaret.

Bibelen lærer os at have et realistisk billede af livet, en bøn om Guds foreløbige indgreb nu og et håb om det sted, hvor Gud tørrer alle tårerne af vores øjne. ■

1 For uddybning – se Peter Olsens artikel i samme serie i Budskabet nr. 3/2025

2 Forudsætningen er, at mennesket lever et liv i Guds lys (1 Joh 1,7ff) og giver Gud ret (Luk 7,29)

3 Bibelen og mit liv består både af en sammenhængende frelseshistorie og livshistorie, men den består også af en mængde "afsluttede hændelser", som ikke så direkte hænger indbyrdes sammen

FOR TROEN

På opdagelse i Hebræerbrevet: Jesus er større end ypperstepræsten!

AF OLE ANDERSEN

Hebræerbrevet er fra først til sidst en proklamation af Jesu storhed. Han er så stor, at hans betydning for os læsere er grænseløs.

DETTE ER DEN FJERDE OG SIDSTE ARTIKEL I EN SERIE OM DE FIRE HOVEDTEMAER, DER DANNER DEN RØDE TRÅD GENNEM HEBRÆERBREVET.

Efter at temaet er slået fast i brevets indledning følger tre sammenligninger, der skal understrege Jesu betydning. Den første sammenligning sætter Jesus over for engle (1,4-2,18). Efter den følger et overraskende vers, der omtaler Jesus med to titler: "apostel" og "ypperstepræst" (3,1).

Udtrykket "apostel" passer også på Moses, så det fører til den anden sammenligning, der konkluderer, at Jesus er større end Moses (3,1-4,13)

Udtrykket "ypperstepræst" må have været overraskende for Hebræerbrevets jødiske læsere. Det var jo indlysende for alle, at Jesus ikke havde været ypperstepræst i Israel. Jesus var ikke opvokset i en af de ypperstepræstelige familier, der på den tid sad på det højeste embede i Jerusalem. Ja, Jesus tilhørte ikke engang præstestammen, Levi stamme, men var som efterkommer af David fra Juda stamme.

Den overraskende benævnelse af Jesus som ypperstepræst kræver en forklaring. Hvordan i alverden kan Hebræerbrevets forfatter kalde en mand af Juda stamme for ypperstepræst? Det spørgsmål bliver besvaret gennem Hebræerbrevets tredje sammenligning.

Afsnittet om Jesus og ypperstepræsten er langt den længste af de tre sammenligninger og omfatter 4,14-10,39. Sammenligningen går ikke bare på ypperstepræstens person, men også på hans tjenestested og alt det, han beskæftigede sig med i templet i Jerusalem.

Samme røde tråd

Forfatteren bruger samme grundlæggende opbygning som i de to tidligere sammenligninger. Først kommer et afsnit med undervisning (4,14-10,18). Derefter gør han det lysende klart, hvilke konkrete følger denne undervis-

Hebræerbrevets røde tråd

1,1-3 **Jesus er stor**

1,4-2,18 **Jesus er større end engle**
- 1,4-14: Undervisning: Jesus er større end engle
- 2,1-4: Konsekvens: Giv agt ...! (formaning)
- 2,5-18: Uddybning: Jesus *er* større end engle

3,1-4,13 **Jesus er større end Moses**
- 3,1-6: Undervisning: Jesus er større end Moses
- 3,7-4,13: Konsekvens: Forhærd jer ikke! (formaning)

4,14-10,39 **Jesus er større end ypperstepræsten**
- 4,14-10,18: Undervisning: Jesus er større end ypperstepræsten
  - *4,14-5,10: Jesus som ypperstepræst*
  - *5,11-6,20: Ekskurs: Formaning mod frafald*
  - *7,1-8,5: Jesus som ikke-levitisk ypperstepræst*
  - *8,6-13: Jesus som ypperstepræst under en ny pagt*
  - *9,1-10,18: Jesus som ypperstepræst med et bedre offer*
- 10,19-39: Konsekvens: Hold fast! (formaning)

11,1-13,21 **Afsluttende formaning**
- 11,1-40: Undervisning: Troens vidner
- 12,1-13,21: Konsekvens: Hold fast ved troen, lev i troen!

13,22-25 **Afslutning**

ning må have i vores liv, hvis det ikke bare skal være tom teori (10,19-39).

Undervisningsafsnittet er meget langt. Det begynder med en indledende beskrivelse af Jesus som ypperstepræst (4,14-5,10). Så kommer et indskud eller ekskurs, hvor forfatteren advarer læserne mod frafald (5,11-6,20). Endelig følger tre afsnit, der behandler hver sit aspekt af sammenligningen mellem Jesus og ypperstepræsten: Jesus som ikke-levitisk ypperstepræst (7,1-8,5), Jesus som ypperstepræst under en ny pagt (8,6-13) og Jesus som ypperstepræst med et bedre offer (9,1-10,18).

Selvom mange jøder fra hele verden rejste på pilgrimsrejser til templet i Jerusalem, var der endnu flere, der aldrig havde besøgt Jerusalem. Men alle jøder, der kom i en synagoge, havde hørt om templet. I synagogerne havde de hørt oplæsning af Mosebøgernes indgående beskrivelse af det transportable telttempel, israelitterne havde med sig på ørkenvandringen. Mange jøder over hele verden havde fra bibelteksterne et ret godt kendskab til tempelgudstjenesten og ypperstepræstens rolle.

Det er derfor ikke underligt, at Hebræerbrevet tager udgangspunkt i Bibelens beskrivelse af templet og ikke i de aktuelle forhold i templet i Jerusalem kort efter Jesu tid. Pyt med den siddende ypperstepræst i Jerusalem. Det afgørende, når forfatteren vil sammenligne Jesus og ypperstepræsten, er det billede, de bibelske tekster giver os af ypperstepræsten.

Ypperstepræstens enestående rolle

For jøder på Jesu tid fandtes der to virkelig vigtige institutioner: synagogen og templet.

Synagogen var det *lokale* jødiske center, både i byerne i Israel og overalt i verden, hvor der

Ole Andersen
Generalsekretær for Ordet og Israel
oleandersen@ordetogisrael.dk

FOTO: UNSPLASH

Ypperstepræsterne i Israel frembar blod fra dyreofre, sådan som Gud havde befalet det. Jesus, derimod, frembar sit eget blod.

boede jøder.

Templet i Jerusalem var det *centrale* midtpunkt for alt jødisk liv i verden. Uanset hvor i verden de befandt sig, bad jøder vendt i retning mod templet i Jerusalem. Fra hele verden drog jøder på pilgrimsrejser op til templet i Jerusalem. Alle jøder, både i og uden for Israel, betalte en årlig skat til templet.

I byen Jerusalem var templet det altdominerende bygningskompleks. Med rette har man sagt, at der ikke var tale om en by med et tempel, men et tempel med en by. Især efter Herodes den Stores enorme ombygninger af templet i årene før Jesu fødsel var tempelbygningerne blevet berømte for deres overvældende storhed, og jøder fra hele verden strømmede til for at se dem og deltage i tempelgudstjenesterne. Året rundt rejste præster og levitter fra hele Israel op til templet for på skift at gøre tjeneste i en uge.

I spidsen for alt dette stod ypperstepræsten. Han var den øverste leder af det vigtigste center for jøder, uanset hvor i verden de boede. Nogle af de vigtigste ceremonier i tempelgudstjenesten kunne kun udføres af ham. På det brystskjold, der var en del af ypperstepræstens embedsdragt, stod Israels tolv stammers navne, som en synlig påmindelse om, at ypperstepræsten repræsenterede hele det jødiske folk over for Israels Gud.

Ypperstepræsten sad altså i det *højeste* embede i den *vigtigste* jødiske institution overhovedet, templet i Jerusalem.

Det er ham, Hebræerbrevet nu sammenligner Jesus med!

Jesus som ypperstepræst

Som mange andre steder i Hebræerbrevet gemmer forfatteren heller ikke her konklusionen til sidst.

"Vi har en stor ypperstepræst, Jesus," proklamerer forfatteren som det allerførste i hele den lange sammenligning (4,14). Jesus er ikke blot en ypperstepræst. Han er en *stor* ypperstepræst! Forklaringen bliver givet gennem to sammenligninger.

1) Første sammenligning: Tjenestested

Samtlige ypperstepræster i Israels historie gjorde deres præstetjeneste enten i telthelligdommen fra ørkentiden og dommertiden eller i det senere tempel i Jerusalem. Her gik de ind i Det Hellige med ofrene, og én dag om året gik de helt ind i Det Allerhelligste.

Men templet i Jerusalem var slet ikke det rigtige tempel. Allerede Moses havde fået klar besked om, at det rigtige tempel er i den usynlige verden i Himlen. Templet på jorden er bare en model eller en efterligning af det virkelige tempel i den usynlige verden, hvor Gud bor (2 Mos 25,9.40; 26,30. Hebr 8,5).

Ypperstepræsterne i Jerusalem gik altså ind i en model, en efterligning.

Jesus, derimod, »er steget op igennem himlene« (4,14). Jesu tjenestested er altså det vir-

kelige tempel i Himlen, hvor Gud sidder på tronen (8,1-2; 9,24). Ypperstepræsten i Jerusalem er "kun" præst i en model af det himmelske tempel, hvor Jesus er ypperstepræst.

Så meget større er Jesus end ypperstepræsten i templet på Jorden.

2) Anden sammenligning: Afstamning

Ypperstepræsterne i Israel skulle selvfølgelig være præster, altså høre til Levi stamme. Derudover skulle de inden for Levi stamme høre til en af de familier, der var efterkommere af Aron, Israels første ypperstepræst. Ypperstepræsten i Israel var altså "Arons søn".

Jesus, derimod, er "Guds søn" (4,14). Så meget større er Jesus.

Sammenligningerne af tjenestested og afstamning bliver uddybet gentagne gange i de efterfølgende kapitler. Nogle af de jødiske læsere har sikkert indvendt, at Jesus ikke kan være ypperstepræst, når han ikke er af Levi stamme. Men Hebræerbrevet minder om, at allerede Det Gamle Testamente taler om, at Gud en dag vil indsætte Messias som en præst, der skal ligne kongepræsten Melkisedek fra Abrahams tid (7,1-8,5). Og Melkisedek var ikke af Levi stamme. Det er altså fuldstændig i overensstemmelse med Det Gamle Testamente, at Jesus er ypperstepræst, selvom han ikke er af Levi stamme.

Men Hebræerbrevet stopper ikke med sammenligningerne af tjenestested og afstamning. På en række andre punkter er der også forskel på ypperstepræsterne i Jerusalem og Jesus. En af de vigtigste forskelle er offeret.

Ypperstepræsterne i Israel frembar blod fra dyreofre, sådan som Gud havde befalet det i Det Gamle Testamente.

Jesus, derimod, frembar sit eget blod. Han gav sit eget liv som offer for menneskers synd (9,11-14; 9,28; 10,12). Han er på én gang præst og offer.

Jo, Jesus er en stor ypperstepræst! Han er Guds søn, der træder frem for Gud i det virkelige, himmelske tempel med blodet fra sit eget, endegyldige offer én gang for alle.

Konsekvensen af Jesu gerning som ypperstepræst

Ligesom ved Hebræerbrevets sammenligninger af Jesus med engle og med Moses følger der også her et afsnit om følgen af, at Jesus er større end ypperstepræsten i Jerusalem (10,19-39).

Konsekvensafsnittet tager tråden op fra indledningen af afsnittet om Jesus som ypperstepræst. To udtryk bliver brugt af forfatteren både i indledningen og i afsnittet om konsekvens:

	Indledningen	**Konsekvensen**	
4,14	Lad os *holde fast*	Lad os *holde urokkeligt fast*	10,23
4,14	Lad os med *frimodighed* træde frem for nådens trone	Ved Jesu blod har vi altså *frimodighed* til at gå ind i helligdommen	10,19

Afsnittet om Jesus som ypperstepræst er indrammet af disse to udtryk. De sammenfatter, hvad det betyder for os, at Jesus er en stor ypperstepræst.

For det første betyder det, at de jødiske læsere og vi har en virkelig vigtig grund til at *holde fast* ved troen på Jesus. Jesu er den virkelige ypperstepræst. Kun hans ene offer kan føre os til målet, det evige liv på den nye Jord sammen med Gud (9,9; 10,1; 10,14). Derfor skal vi passe virkelig på, at vi ikke glider bort fra troen og ender i frafald.

For det andet betyder Jesu gerning som ypperstepræst, at vi med *frimodighed* kan træde frem for Gud. På grund af Jesus er der fri adgang til Gud for alle, der tror på ham. Meget i livet kan medføre, at kristnes forhold til Gud bliver uden frimodighed og præget af usikkerhed og mismod (12,1-3). Derfor har vi brug for Hebræerbrevets påmindelse om, at Jesus er en stor ypperstepræst, der har skaffet os syndere retten til at træde frimodigt frem for den hellige Gud.

Jesus er stor

De tre sammenligninger, der udgør Hebræerbrevets undervisende afsnit, har ét budskab: Jesus er stor! Større end engle, større end Moses og større end ypperstepræsten. Konklusionen fra brevets første tre vers står fast: Jesus overgår alle andre! Så bliv da hos ham! ▪

FOR TROEN

De farligste penge er dem, man sidder på

AF JØRGEN KJØLLER PETERSEN

Vi har et socialt sikkerhedsnet spændt ud under os. Det giver let en illusion af, at vi har en kontrol, som kun tilkommer Gud.

Når jeg kigger på skaberværket, bliver det tydeligt, at Gud er gavmild. Der er skabt med overskud. Kig på mursejleren, dens grafisk form på himlen og dens utrolige flyvefærdighed, betragt de farvestrålende fisk ved koralrevet eller Hallandsåsens falmende løvskov omkring første november. For ikke at nævne alle de gode gaver: liv, helbred, mennesker der holder af dig, livsmod osv.

I modsætning til i mange andre religioner skal den kristne ikke bringe ofre for at formilde guden. Mennesket er ikke til for at opfylde Guds behov. Gud er rig nok til alle, der påkalder ham. Han ejer dyrene i skoven, og han bliver ikke sulten og træt.

Bibelen udtrykker det flere steder, f.eks. i Apostlenes Gerninger 17,24-25, hvor Paulus siger til athenerne: "Gud, som har skabt verden med alt, hvad den rummer, og som er Herre over himmel og jord, bor ikke i templer bygget af hænder. Heller ikke lader Gud sig tjene af menneskehænder, som om han trængte til noget. Det er ham, der giver alle liv og ånde og alle ting." (Se også Salme 50, 9-15)

"Hvor har vi det godt, og hvor har vi fortjent det!" skulle Mærsk Mc-Kinney Møller i mange år have sagt til sine hårdtarbejdende medarbejdere. Tankegangen er blevet skærpet i de senere år og gennemtrænger vores kultur, hvor "alle har ret til et fedt køkken", som reklamen sagde. Tankegangen bag er individualistisk og med mennesket i centrum.

I Salme 49,7-11 sætter Koras sønner de tanker ind i et større og mere realistisk perspektiv: "De stoler på deres rigdom og praler af deres store formue. Ingen kan dog købe en broder fri eller betale Gud løsepenge for ham. – Løsesummen for deres liv er så høj, at man må opgive det for altid. – Ellers kunne han leve evigt uden at se graven. Men man ser, at vise mænd dør, tåbe og fæ går begge til grunde, de må efterlade deres rigdom til andre."

Grundlæggende er mennesket i gæld til Gud, det er ham der er til at stole på – ikke penge og ejendele.

Farlige penge

"De farligste penge er, dem man sidder på", sagde min præst engang, "for de binder hjertet". Og han har ret. For en midaldrende mand som mig, er overblikket over, hvordan det går med værdipapirerne en fristelse for mig. Jeg kan tage mig i at sidde i sofaen og regne på, hvordan det ser ud, hvis jeg går på pension som 65-årig. Det falder mig nemmere at stole på min pensionsopsparing end på Gud. De penge jeg giver væk eller bruger, er ikke nær så farlige for mig.

Der er forbilleder i tidligere generationer, hvor jeg har mødt ældre mennesker med en sund prioritering. Kristne, der på et beskedent budget, finder penge til at give tiende, til at give til sine børn og børnebørn, samt til at lægge lidt til side til den dag den ene bliver efterladt og de efterfølgende begravelser.

I løbet af de sidste par år er jeg støt på begrebet selvpensionering nogle gange. Tanken er vel, at nu har jeg gjort det godt, og så skal jeg ellers nyde livet resten af mine dage. Det kan skyldes akkumuleret friværdi eller hårdt og dygtigt arbejde, hvor mennesker har brugt deres Gudgivne evner.

Biblen spidder den falske tryghed, med historien om den rige landmand, der har rigdom så han kan nyde det resten af livet... men som skal dø i nat (Luk 12,13-21) Se også Første Timotheusbrev 6,9-10: "Men de, der vil være rige, falder i fristelse og baghold og henfalder til utallige tåbelige og skadelige tilbøjeligheder, som styrter mennesker i undergang og fortabelse. For kærlighed til penge er roden til alt ondt; drevet af den er nogle blevet ført bort fra troen og har voldt sig selv mange smerter."

Giv dig rig

I Andet Korintherbrev 9,6-8 siger Paulus følgende om kristen givertjeneste: "For husk, at den, der sår sparsomt, skal også høste sparsomt, og den, der sår rigeligt, skal også høste rigeligt. Men enhver skal give, som han har hjerte til – ikke vrangvilligt eller under pres, for Gud elsker en glad giver. Gud magter at give jer al nåde i rigt mål, så I altid i alle måder har nok af alt og endda overflod til at gøre godt"

Vi lever i et land, hvor mange, økonomisk betragtet, er rige. Vi har et socialt sikkerhedsnet spændt ud under os. Det giver let en illusion af, at vi har en kontrol, som kun tilkommer Gud. Her kan vi sammenligne os med mange afrikanske kristne, der ingen økonomisk sikkerhed har, og derfor begynder hver dag med at råbe til Gud et par timer.

Bed om et hjerte, der har kærlighed til at investere i den kommende verden, i at mennesker kommer til tro på Kristus. Øv dig i taknemmelighed, i nydelse og i at dele Guds gode gaver. ▪

Jørgen Kjøller Petersen
Skoleleder, Davidskolen
jkp@davidskolen.dk

Forbilledlig uperfekt

BOGANMELDELSE AF KATRINE HOULER

Forbilledlig uperfekt
I spændingsfeltet mellem jantelov og perfekthedskultur
Peter Kofoed Herbst
Inspirato, 2023
165 sider, 200 kr.

"Er du et godt forbillede? Er du god nok, dygtig nok, helhjertet nok? Er du i det hele taget nok? Denne bog peger på vigtigheden af gode forbilleder og har til formål at sætte læseren fri til at se, hvordan man i sin ufuldkommenhed kan være et forbillede og finde mod til at stille sit liv og sine erfaringer til rådighed for andre" (Fra bogens bagside).

Det er aldrig forgæves at læse en klog bog. Og *Forbilledlig uperfekt* er en klog bog. Alligevel står jeg lidt skuffet tilbage med spørgsmålet "hvad er det egentlig, du vil have mig til at gøre?"

Den første del af bogen handler om, hvordan perfekthedskulturen og de sociale medier presser os, så vi tror, vi skal være perfekte for at være gode forbilleder.

Anden del af bogen fortæller om en række forbilleder (både fra Bibelen og mennesker, som forfatteren selv har mødt), som langt fra var perfekte, men som alligevel er vigtige forbilleder.

Sidste del handler bl.a. om, at når vi er forankret i Gud, kan vi slippe præstationsræset. Fordi vi er skabt og elsket af Gud, er vi værdifulde nok, uanset om det lykkes eller mislykkes for os.

Et godt forbillede er en, der dybest set peger på Gud, og det kan man godt gøre, selvom ens liv er fyldt af nederlag og kampe.

Det er alt sammen godt og klogt. Jeg er helt enig. Men jeg havde måske forkerte forventninger til bogen, da jeg håbede på noget mere konkret.

At være forbillede er ikke noget, vi vælger til eller fra. Forfatteren er selv inde på det et par gange: "Du er allerede et forbillede … om du vil det eller ej … dit liv sætter spor, som andre lægger mærke til" (s.37). Spørgsmålet er vel så bare, om vi er gode eller dårlige forbilleder? Og hvordan bliver vi gode forbilleder?

Jeg har lyst til at spørge: Kan man bestemme sig for at være et godt forbillede?

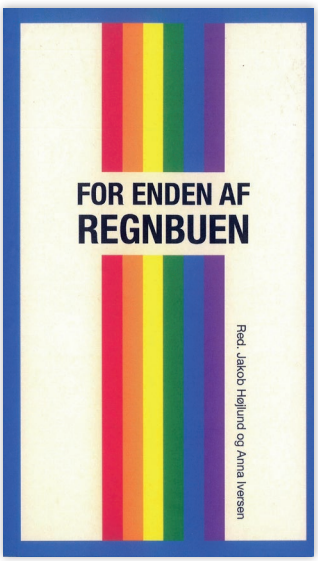
Faktisk tror jeg, de mennesker, som er gode forbilleder, slet ikke er opslugt af spørgsmålet "hvordan bliver jeg et godt forbillede for andre?", de er det bare helt automatisk i kraft af det liv, de lever med Gud.

Hvis jeg skal prøve at trække en essens ud fra bogen, er det nok noget i retning af: vær mere optaget af Gud og din næste og mindre optaget af dig selv, for det er frisættende og forbilledligt. Et godt forbillede er en, der dybest set peger på Gud, og det kan man godt gøre, selvom ens liv er fyldt af nederlag og kampe.

Igen – jeg kunne ikke være mere enig. Men hvordan bliver man i praksis et godt forbillede? ▪

For enden af regnbuen

BOGANMELDELSE AF ROLF WEBER JØRGENSEN

For enden af regnbuen
Red. Jakob Højlund og Anna Iversen
Kristeligt Forbund for Studerende, 2024
160 sider, 99,95 hos Lohses Forlag

Foranlediget af Æbelø-brødrenes bog *De fortabte sønner*, som beskriver oplevelsen af at vokse op som homoseksuel i et konservativt kristent miljø, udsendte Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) i efteråret 2024 en offentlig undskyldning til personer med alternativ seksualitet, som ikke har følt sig mødt og støttet af KFS i troslivet. Kort tid efter udgav KFS bogen, som anmeldes her.

For enden af regnbuen er skrevet til kristne og kristne organisationer. Den er ikke et svar til omverdenen, men snarere et forsøg på at vejlede. Målgruppen er primært KFS-segmentet.

Begrundelsen for bogen er, at KFS har lyttet til LGBT-personer, som ofte har følt sig kørt over af (ikke mindst) kirkelige ledere. Skribenterne er ikke-udøvende-LGBT-seksuelle, som ifølge bogen bærer deres pågældende seksualitet og bekender sig til Jesu ord: Gå, og synd fra nu af ikke mere.

KFS's grundstandpunkt anføres fortsat som: ægteskabet er mellem en mand og en kvinde, og seksuel udøvelse hører udelukkende til dér.

Bogens største force er, at den giver et ærligt indblik i, hvordan det er at bære en ikke-hetero-seksualitet og samtidig ønske at følge Guds ord samt være en del af et sundt menighedsfællesskab. Om at være fremmed i sin egen krop. Om at være ensom. Om forbudte følelser. Om at være bange for at tale om det. Om at være fremmedgjort i relationen til kristne brødre og søstre, som også af og til har været negativt eksplicitte om f.eks. homoseksuelle. Om gudsforhold og troskampe.

Et par steder kan man blive i tvivl om, hvad der egentlig menes – f.eks. når det hedder, at "Gud … har skabt os hver især, som vi er: I al vores regnbuefarvede mangfoldighed" (side 118). Antyder skribenten, at homoseksualitet er en del af skaberværket – og gudsbilledet?

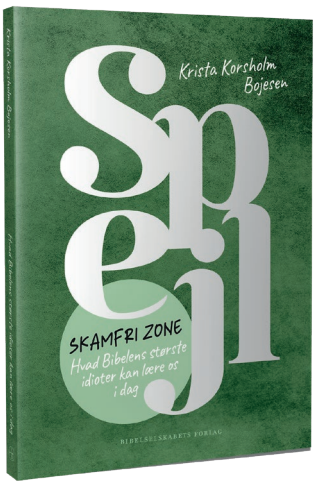
Andetsteds anfører en anden skribent, at tanken om medfødt homoseksualitet hverken bekræftes eller afvises af videnskaben og i bedste fald kan betragtes som en hypotese. Efterfølgende giver samme skribent god, bibelsk velfunderet vejledning til at leve med regnbueseksualitet – uden at være seksuelt praktiserende.

Bogens hovedvægt er en mere eller mindre teologisk behandling af indvendingerne imod det, Bibelen siger om seksualitet inkl. homoseksualitet – og et modsvar som fastholder den bibelske norm i forhold til seksuel udfoldelse. Dertil gives praksisorienteret hjælp til regnbueseksuelle i forhold til at leve meningsfulde liv i lydighed mod Gud. ■

Den giver et ærligt indblik i, hvordan det er at bære en ikke-hetero-seksualitet og samtidig ønske at følge Guds ord.

Spejl

BOGANMELDELSE AF LOUISE HØGILD PEDERSEN

Spejl
Skamfri zone
Krista Korsholm Bojesen
Bibelselskabets Forlag, 2024
194 sider, 229,95 kr.

Bogen *Spejl* holder bibelske personer op foran os, så vi kan se os selv i dem. Personerne er nogle af dem, som vi ser mest op til, men bogen viser os, at de ikke altid er gode, men i virkeligheden nogle gange nogle idioter med fejl og mangler, sådan som vi alle er det.

I bogen præsenteres fjorten beretninger fra Bibelen. Krista Korsholm Bojesen præsenterer ikke færdige løsninger eller pointer skåret ud i pap, men lader sine observationer stå, så jeg som læser har plads til at spejle mig i dem og reflektere over, hvad jeg ser. Det underbygges af, at man kan spejle sig i bogens forside, så jeg helt konkret kan se på mig selv, måske i et nyt lys.

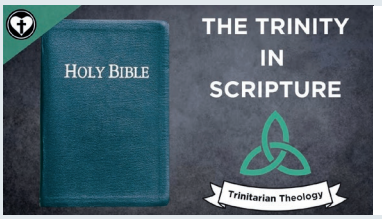
Bogens målgruppe var i begyndelsen lidt utydelig for mig. Men selvom vi alle sammen kan lære noget af at spejle os i Bibelens uperfekte mennesker, tror jeg særligt, man som ung kan have glæde af bogen. Den er skrevet i et let forståeligt sprog, hvor svære udtryk er forklaret, og hvor Krista Korsholm Bojesen fører os ind i beretningerne ved at bruge genkendelige eksempler, og her mærker man den store menneskelige indsigt og oprigtighed, hun har. Samtidig tager hun højde for, at beretningerne er skrevet ind i en anden kultur, og hun er god til at kontekstualisere historierne og på en troværdig måde reflektere videre over dem.

Bogen beskæftiger sig med, hvilke menneskelige indsigter vi kan opnå ved at spejle os i Bibelens personer.

Fordi bogen handler om bibelske personer, er det nemt at tænke den som en bog, der vil give mig noget til mit trosliv. Men det er ikke det, der præsenteres som bogens sigte. I stedet giver den hjælp til at forholde sig til vanskelige følelser og bruger beretningerne til at give nye menneskelige indsigter. I kapitlet om Martha og Maria vægtlægger Krista Korsholm Bojesen f.eks. styrken i Martha og Marias forskellige personligheder, at der kan være en styrke i at være i stand til at lytte til, hvad jeg har lyst til. Vigtige pointer, som vi kan lære noget af. Men jeg tror alligevel, at den trosstyrkende pointe fra Jesus til os er, at fremfor alt andet er relationen med ham nødvendig.

Bibelens beretninger har mange pointer, man skal bare være opmærksom på, hvilke briller man læser med. Der beskæftiger den her bog sig med, hvilke menneskelige indsigter vi kan opnå ved at spejle os i Bibelens personer, og det er med de briller, man skal læse den, og ikke som en bog fyldt af pointer til ens tro. ■

Fordyb dig i den treenige Gud

Undervisningsserie ved den amerikanske, lutherske teolog Jordan Cooper

Bog:
DEN SMUKKE GUD
Om kærlighed, glæde, skønhed – og treenighed
Michael Reeves
Credo 2013

Undervisning ved Jón Poulsen, præst i Ølgod Valgmenighed

TilLiv.dk
Norea Mediemission

Flere artikler på dansk om treenigheden på tilliv.dk

GODT SAGT

Der går en stille lovsang op til Guds trone dag og nat fra troende mennesker, som tjener Jesus. Den, som går til syge og sørgende med bud fra Herren, den, som ser til enlige, gamle og nødlidende – det menneske ærer Jesus på ret vis.

CARL FR. WISLØFF

UDGIVER:
Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

TEMA:

Treenigheden

Troen på, at der i den ene Gud eksisterer tre personer, lige i guddommelighed og ære, har siden oldkirken været lakmusprøven for sand kristendom. Også i dag vil de fleste kristne pligtskyldigt skrive under på, at treenighedslæren er vigtig, men paradoksalt nok vil mange nok have svært ved at begrunde, hvorfor den er det.

Hvilken betydning gør det i praksis, om det er den ene eller den anden spidsfindige formulering af treenighedslæren, som er den sande? Eller hvad stiller vi op med, at ordet "treenig" slet ikke findes i Bibelen? Er det bare et lærepunkt, som kirken har opfundet ud af det blå?

I dette nummer af Budskabet dykker vi ned i denne lære om Guds væsen, som er så svær at forstå, men har store konsekvenser for alt andet, vi tror på. Vi skal se, hvad Bibelen faktisk siger om treenigheden, hvorfor det er vigtigt, og hvordan kirken i de første århundreder gradvist fik sat ord på, hvad kristne helt fra starten har troen om Faderen, Sønnen og Helligånden.

Kirkekamp handler ikke altid om at have de skarpeste holdninger.

BIRGER REUSS SCHMIDT SIDE 25

FOTO: UNSPLASH

Jeg skal forstå, at selvom Gud er kærlighed, er han ikke udelukkende optaget af mine små behov.

ALEX DAHL KARLSEN SIDE 29